

MUN MUUVI

-musiikkivideomenetelmän esittely, testaaminen ja arviointi perhetyössä

Tammiruusu, Veli

2017 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Yhdessä enemmän

MUN MUUVI -musiikkivideomenetelmän esittely, testaaminen ja arviointi perhetyössä

Veli Tammiruus
SOSIONOMI
Opinnäytetyö
Lokakuu, 2017

Veli Tammiruusu

MUN MUUVI-musiikkivideomenetelmän testaaminen ja arviointi perhetyössä

Vuosi	2017	Sivumäärä	56
-------	------	-----------	----

Tämän opinnäytetyön tavoite oli testata kehittämääni MUN MUUVI- musiikkivideomenetelmää ja arvioida sen soveltuvuutta, käytettävyyttä sekä mahdollisia vaikutuksia perhetyössä. Toiminnallisen opinnäytetyön kehittämistehtävänä oli menetelmän soveltuvuuden arviointi perhetyössä.

MUN MUUVI- on tablettilaitteella toteutettava musiikkivideomenetelmä, joka koostuu kahdesta elementistä: itse sävelletystä musiikista sekä siihen kuvattavasta musiikkivideosta. Menetelmää testattiin Järvenpään kaupungin perhetyön yksikkö Tilkun perheohjaajien ja heidän asiakkaiden kanssa. Menetelmällä on tarveperustainen yhteys työelämän kanssa.

Menetelmän tietopohja perustuu musiikin ja kuvan voimaan ja vaikutuksiin sekä sosiaalipedagogiikan perusteisiin. Tietopohja sivuaa musiikin terapeutista vaikutusta, säveltämistä, improvisointia sekä kuvan ja kuvaamisen mahdollisuuksia ohjaustyössä. Sosiaalipedagogiikan perusteet ovat vahvasti menetelmän periaatteellisena ytimenä. MUN MUUVI voi toimia kaksisuuntaisesti; se voi tuoda esiin asiakkaan elämästä ohjaustyön kannalta merkityksellisiä piirteitä ja vastaavasti toimia tekijälleen luovana ja voimauttavana kokemuksena.

Menetelmän testaamisen ja kerätyn palautteen perusteella voidaan todeta, että MUN MUUVI- menetelmä voi toimia osana perhetyön ohjaustyön menetelmiä. Menetelmää testanneilta asiakailta ja perheohjaajilta kerättiin sekä suullista että kirjallista palautetta. Testaaminen oli positiivinen kokemus kaikille testaamiseen osallistuneille. Kehityskohteeksi nousi menetelmän käyttöönotto; se vaatii perusteellisen koulutuksen. Menetelmä vaatii onnistuakseen myös käyttöohjeet sekä menetelmän ohjaajille että sitä toteuttaville asiakkaille.

Tässä opinnäytetyössä esitelty MUN MUUVI toimii Apple-laitteilla ja niille tehdyillä ohjelmistoilla. Jatkossa MUN MUUVI pitäisi saada sovellettavaksi myös Android-pohjaisilla tablettilaitteilla. Testaamisen positiiviset kokemukset rohkaisevat kokeilemaan menetelmää jatkossa muissakin ympäristöissä, kuten mielenterveys-, päihde- tai vanhustyössä.

Asiasanat: musiikkivideo, perhetyö, voimaantuminen, sosiaalipedagogiikka

Veli Tammiruusu

MUN MUUVI (MY MUSIC VIDEO)- Introducing, testing and evaluating a new music video method in family work

Year	2017	Pages	56
------	------	-------	----

The purpose of this thesis was to introduce, test and evaluate a new music video method that has been developed for family work. The name of the method is MUN MUUVI. The development task in this thesis was to evaluate whether this method is suitable as a counselling method in family work or not.

MUN MUUVI is a music video method that is implemented with a mobile tablet device. It is comprised of two self-made elements: composed music and video material designed and shot for the music video. MUN MUUVI was tested at Tilkku, the Järvenpää family work centre, with its customers and their family counsellors. Today there is a true demand for digital counselling methods in social services. This thesis was produced in close co-operation with real-life family work.

The MUN MUUVI method is built upon theories on the power and effects of music and images. The author also refers to the therapeutic effects of music, composition, musical improvisation and social pedagogy. Social pedagogy is the ideal foundation for the method. MUN MUUVI has a principle of two-way functionality. First, it can provide information that could be valuable for counselling work. Secondly, it can provide an opportunity for a satisfying creative process and empowerment.

The experiences during the testing period and the feedback the author received prove that MUN MUUVI could be used as part of the family work counselling methods. All the participating customers and family counsellors provided both oral and written feedback, and the testing period was a positive experience for everyone.

Some issues emerged for the future development of the method. There has to be a well-planned and thorough education period for the successful implementation of the method. Also, sufficient written instructions are needed, for both the counsellors and the customers.

The method described in this thesis works with Apple devices and software. There is a demand for a version that can be implemented on Android devices as well. The positive testing experience and feedback encourage to develop the method further. The future fields for this method could be mental health work, substance abuse rehabilitation and elderly care.

Keywords: music video, family work, empowerment, social pedagogy

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Menetelmän tietopohja	8
2.1	Musiikin mahdollisuudet	9
2.2	Kuvan voima	11
2.3	Voimaantuminen	12
2.4	Sosiaalipedagoginen näkökulma.....	13
3	Menetelmän tausta ja synty.....	15
3.1	Prosessin käynnistäminen ja motivointi	16
3.2	Säveltäminen.....	17
3.3	Kuvaaminen	19
3.4	Editointi.....	19
3.5	Yksityisyys ja tekijänoikeudet.....	23
4	Tavoitteet ja arviointi.....	24
5	Perhetyön yksikkö Tilkku.....	25
5.1	Tarve uusille menetelmille.....	26
6	Testaajien valinta ja toteutuskertojen kuvaukset	28
6.1	Testipilotti.....	29
6.2	Ensimmäinen asiakas	32
6.3	Toinen asiakas	34
7	Eettiset kysymykset	38
8	Palaute ja MUN MUUVI-menetelmän arviointi	39
8.1	SWOT-analyysi	39
8.2	Perheohjaajien palaute	40
8.3	Asiakkaiden palaute	41
8.4	MUN MUUVI-menetelmän arviointi.....	42
9	Pohdinta	45
	Lähteet	47
	Kuviot	52
	Liitteet	53

1 Johdanto

Onko omakuvaa tai käsitystä omasta elämästä mahdollista muuttaa silloin, jos ihmisen käsitys itsestä on jo lapsesta saakka muodostunut perin lohduttomaksi ja kaoottiseksi (Savolainen 2008, 167)? Jos lapsen elämä on rakentunut jo alusta asti epävakaille rakennuselementeille, heräsi itsellenikin kysymys siitä, onko pahoin horjutettua elämän kivijalkaa mahdollista enää täysin korjauttaa. Jos on, niin millä tavoin? Nämä ajatukset ovat hioutuneet mielessäni moraalisesti ohjennuoraksi tälle opinnäytetyölle. Se on raportti prosessista, jossa testasin kehittämäni MUN MUUVI-menetelmää perhetyössä. Digitaalisen, tablettilaitteella toteutettava MUN MUUVI -menetelmän eettinen arvotausta rakentuu näille mielestäni koko sosiaalialan auttamistyön keskeisimmille kysymyksille. Mielestäni uutta menetelmää kehitettäessä on sekä moraalisen että teoreettisen taustan oltava kestävä ja kattava. MUN MUUVIN periaate on kaksisuuntainen; se voi toimia ohjaajalle uutta, asiakkaasta nousevaa tietoa tuottavana työvälineenä ja vastaavasti asiakkaalle luovana ja voimaannuttavana ilmaisukeinona. Kipinä, joka voi parhaimmillaan sytyttää isomman luovan roihun.

MUN MUUVI on sosiaalialan ohjaamistyöhön kehitetty, säveltämistä ja kuvaamista yhdistelevä menetelmä. Sitä voi tarvittaessa soveltaa ja muokata myös muille aloille, kuten koulutyöhön ja muihin oppimisympäristöihin, aina kunkin yhteisön tai yksilön tarpeiden mukaiseksi. Menetelmän tietopohja perustuu taiteellispedagogiselle pohjalle yhdistäen musiikin ja kuvailmaisun voimauttavia elementtejä sosiaalipedagogiikkaan. Tämän opinnäytetyön tavoite oli testata MUN MUUVI -menetelmää ja arvioida sen soveltuvuutta, käytettävyyttä sekä mahdollisia vaikutuksia perhetyössä. Työharjoitteluni kautta Järvenpään perhetyön yksikkö Tilkussa sain mahdollisuuden tutustua perheohjaajien työhön. Perheohjaajat näkivät MUN MUUVI -menetelmässä potentiaalia, joten menetelmää testattiin käytännössä perhetyön asiakkaiden kanssa. Perheohjaajien mukaan menetelmäni kaltaisille työtavoille on digitaalisella aikakaudella todellista tarvetta. Menetelmällä ja opinnäytetyölläni on täten tarveperustainen yhteys sosiaalialan käytännön työhön.

Digitalisaatio ja virtuaaliympäristöjen vakiintunut asema lasten ja nuorten arjessa on herättänyt varsin vilkasta ajatusten vaihtoa 2000-luvulla (Pohjola & Johnson 2009, 15). Pohjola ja Johnson liittävät virtuaaliympäristön koskettamaan kaikkia niitä osa-alueita, joissa käytetään sähköistä ja elektronista mediaa (2009, 15). Oma huomioni tähän aiheeseen on se, että nykyään nuorten ei tarvitse enää nähdä vaivaa perustaakseen rokkibändiä sekä hankkia soittimia ja treenitiloja, vaan musiikin tekeminen on paljon helpompaa tällä digitaalisuuden aikakaudella. Erilaiset tablettilaitteet ja tietokoneet mahdollistavat musiikin tekemisen digitaalisesti. Tubettaminen on nuorisotrendi. Facebook, Instagram ja Snapchat muiden sosiaalisten medioiden muassa ovat synnyttäneet uuden yhteisöllisen tavan verkostoitua sekä jakaa tietoa. Lasten näkökulmasta käsin katsottuna, he syntyvät digitaaliseen yhteiskuntaan. Media- ja di-

gikulttuuri ovat osa lasten keskeistä elinpiiriä ja kokemuksellisesti tiiviisti yhteydessä heidän kasvuympäristöönsä (Pohjola & Johnson 2009, 9).

Itse olen tutustunut digitaaliseen oppimisympäristöön ja teknologian tuomiin mahdollisuuksiin taiteen tekemisessä opettajaurani kautta. Digitaalinen murroskausi oli urani alussa vasta alkamassa. Kouluissa ei tiedetty, miten lasten älypuhelimien ja niiden käyttöön pitäisi suhtautua. He olivat lapsia, jotka ovat kasvaneet digitaalisessa ajassa. Näin lasten taidoissa uusia mahdollisuuksia ja halusin hyödyntää näitä opetustyössä. Ensimmäinen kipinä voimauttavan musiikkivideomenetelmän kehittämiseen syttyi. MUN MUUVI -menetelmä alkoi hahmottua.

Opinnäytetyöprosessin edetessä totesin, että MUN MUUVI -menetelmän kaltaisesta työtavasta ei ole vielä olemassa suoraa, aiempaan tutkimukseen liittyvää kirjallisuutta tai tietoa. Siksi olen joutunut tarkastelemaan menetelmääni lähimpänä olevien taidekasvatus- ja terapiasuuntausten valossa. Näitä ovat kuvailmaisun voima, valokuvaterapia, musiikkiterapia ja sosiaalipedagogiikan perusteet. Lisäksi viittaan artikkeleihin liikkuvan kuvan mahdollisuuksista pedagogiikassa.

Musiikin sanotaan perinteisesti olevan tunteiden tulkki. Samansuuntaisia sanontoja on varmasti yhtä monia kuin mielipiteitäkin musiikista ja siitä, mihin kaikkeen musiikki sopii tai kuuluu. Amerikkalaisen tv-persoonan Dick Clarkin ikivihreä sanonta kuuluu: Music is the soundtrack of our lives. Musiikki on omien elämiemme ääniraita. Oma ääniraitani on alkanut kehittymään jo lapsuudessa. Musiikin kuuntelu, laulaminen ja soittaminen ovat aina kulkeneet elämässäni kommunikointikeinona, ilmaisuvälineenä ja tunteiden tulkkina.

2 Menetelmän tietopohja

MUN MUUVI-menetelmän tiedollisena perustana on ajatuksia ja teorioita musiikin, kuvan ja kuvaamisen voimasta, voimaantumisesta ja sosiaalipedagogiikasta. Aikaisempaa tutkimusta vastaavista työtavoista en löytänyt. Etsiessäni tietoa liikkuvaa kuvaa hyödyntävistä perheohjauksen menetelmistä löysin vain yhden. Tämä on alun perin hollantilainen VHT-menetelmä (Video Home Training) ja Päivi Lehtosen sen pohjalta tekemä Voimauttava video- tutkimus (2008). VHT on vuorovaikutusanalyysiin perustuva, videoavusteinen perhetyön menetelmä. Sen perusajatus on perheen arjesta kuvatut videot, joista ohjaaja editoi onnistunutta vuorovaikutusta sisältävät kohdat ja käy ne asiakkaan kanssa läpi positiivisten ratkaisumallien vahvistamiseksi (Lehtonen 2008, 65-66). Tätä ei ainakaan Järvenpäässä ole tiedustelujeni mukaan ollut käytössä.

Lehtosen kuvailema menetelmä lähestyy perheiden elämää ja problematiikkaa erilaisesta näkökulmasta kuin itse kehittämäni menetelmä. VHT-menetelmässä perhe nimeää jonkun vuorovaikutuksen ongelman, jota lähdetään videoinnin kautta tarkastelemaan (Lehtonen 2008, 65). Oman menetelmäni periaate on erilainen. Sen on tarkoitus toimia kaksisuuntaisesti. Toinen suunta on innostaminen itseohjautuvaan, luovaan tuottamiseen. Menetelmän tuloksena syntyvät musiikkivideot eivät ole lopulta menetelmän päämäärä. Valmis musiikkivideo voi olla jo itsessään itsetuntoa kohottava asia, mutta se voi synnyttää myös jotain paljon suurempaa. MUN MUUVIN avulla tehty musiikkivideo voi olla kipinä, joka sytyttää kiinnostuksen musiikkia, säveltämistä ja videoiden tuottamista kohtaan. Tällainen innostus voi mielestäni olla alkusysäys oikealle harrastukselle ja se taas voisi olla tehokasta itsehoitoa. Toinen tärkeä aspekti menetelmän käyttötarkoituksessa on musiikkivideoprosessin aikana asiakkaasta nouseva, ohjaustyön kannalta tarpeellinen tai huomioitava tieto. Menetelmää toteuttava henkilö saattaa joko tietoisesti tai tietämättään kuvittaa tai sanoittaa asioita, joiden puheeksi ottaminen voi olla tärkeää. Korostan, että MUN MUUVI -menetelmä ei ole musiikki-, kuva- tai psykoterapiaa; se on yksi mahdollinen sosiaalialan ohjaustyön menetelmä muiden joukossa.

Lasten tuottamat kuvat voivat kertoa suoraa tarinaa elämästä, kaunistelematta. Kaikki asiat eivät aina ole totta, mutta jotkut oireet ja ongelmat voivat tulla esille. (Arajärvi 2000, 339.) Tämän ajatus realisoitui menetelmän pilottivaiheessa. Menetelmää ensimmäistä kertaa kokeillut tyttö teki musiikkivideon kolmesta koirasta, jotka ovat ystävyksiä. He tapaavat videon tarinassa uuden koiran, joka liittyy joukkoon. Tarina saa odottamattoman käänteen ja esille tuli tärkeä seikka, joka saattoi kuvata tytön kokemuksia. Kerron tarkemmin tästä pilottivaiheen kokeilusta kappaleessa 8.2. Testipilotti. Menetelmän kaksisuuntaisuuden periaate sai pilotissa vahvistuksen.

2.1 Musiikin mahdollisuudet

Menetelmäni koostuu kahdesta itse tuotetusta elementistä: musiikista ja kuvasta. Musiikilla, sen kuuntelemisella ja tuottamisella, on tutkitusti paljon voimaa ja hyvää tekeviä vaikutuksia. Musiikkia, sen eri osa-alueita ja sen vaikutuksia ihmiseen on tutkittu paljon. Musiikki on käyttökelpoinen apuväline, kun hoidetaan tunteisiin, sensoriikkaan, tarkkaavaisuuteen, mui-
tiin, kommunikointiin ja motoriikkaan liittyviä sairauksia (Särkämö & Huotilainen 2012). Musiikilla on vahva terapeuttinen vaikutus ja se on sovellettavissa monella tavalla. Musiikki kulkee ihmisen mukana koko elämän ajan. Sillä on tärkeä osa vauvan ja vanhemman vuorovaikutuksen muodostumisessa ja sillä on myös tärkeä emotionaalinen merkitys aikuis- ja vanhuusiässä. (Särkämö & Huotilainen 2012.)

Musiikilla voi olla monia erilaisia tehtäviä. Se vaikuttaa ja on sovellettavissa ihmisen koko kehoon, psyykeen, vuorovaikutukseen, kommunikaatioon sekä itseilmaisuu-
seen. Se voi auttaa sanoittamaan asioita, jotka voivat syystä tai toisesta olla vaikeita tai mahdottomia. Kun puhutaan musiikin kommunikatiivisesta roolista, sillä tarkoitetaan sosiokulttuurista lähestymistapaa. Tällöin musiikilla on vuorovaikutukseen ja kommunikaatioon liittyvä tehtävä. (Ahonen 2000, 36.)

Musiikin produktiivinen aspekti on tärkeä osa musiikin terapeuttista vaikutusta. Produktiivinen tilanne terapeuttisessa työssä on hetki, jolloin asiakas luo jotain uutta ja ehkä ainutkertaista. Siinä asiakkaan omat taidot sekä luovuus yhdistyvät ja luovat jotain, mikä ei ole ohjaajan käsissä. (Ahonen 2000, 36.)

Musiikki voi tuoda esiin ihmisellä piilossa olevia voimavaroja ja mahdollistaa niiden valjastamisen uusien ratkaisumallien tai eheytyksen keinojen löytämiseen. Terapeuttisessa työssä on tärkeää auttaa asiakasta löytämään uusia, optimistisia näkökulmia omiin ongelmiinsa ja niiden ratkaisuun. (Ahonen 2000, 156.) Musiikki voi olla monitasoista kommunikaatiota ja se voi olla tärkeä vuorovaikutuksen muoto (Ahonen 2000, 159). Nonverbaaliikalla on tässä myös osuutensa. Sanaton viestintä voi olla ratkaisevaa asiakkaan näkökulmasta ja tämän päätösten ja ajatusten muodostumisessa (Ahonen 200, 157). Musiikin auditiiviset, nonverbaalit signaalit yhdistyvät kehossa ja aiheuttavat emotionaalisia ja fysiologisia reaktioita. Näiden tulkitseminen voi tuoda myös uutta tietoa. (Bojner-Horwitz & Bojner 2007, 67.)

Tunteet ovat yksi ihmisen tärkeimpiä ja monimutkaisimpia ominaisuuksia. Musiikkivideomenetelmä mahdollistaa vaikeidenkin tunteiden sanoittamista, positiivisista tunnekokemuksista puhumattakaan. Toisaalta, musiikkivideomenetelmästä puhuttaessa voidaan puhua pareminkin tunteiden kuvittamisesta. Tunteet ovat rakenteita jotka mahdollistavat ja auttavat ihmiselle tärkeitä asioita, kuten sosiaalista kanssakäymistä (Eerola & Saarikivi 2010, 281). Ne ovat keskeinen osa ihmisen itsesäätelyprosessia. Tunteet voidaan nähdä reaktioina asioille ja

ilmiöille, jotka voivat uhata tai tukea ihmisen päämäärien saavuttamista. (Eerola & Saarikivi 2010, 281.) Kuten jo aiemmin mainitsin, musiikin on perinteisesti sanottu tunteiden tulkki. Tälle mietelauseelle on olemassa tieteellistäkin taustaa. Musiikki aiheuttaa kuulijassa kehoillisia ja psyykkisiä tuntemuksia, jotka voivat vaihdella aina rentoutumisen tunteesta tai jännitystiloihin (Ahonen 2000, 85). Musiikki on ruumiinkielen haarautuma, moniselitteinen *meta-kieli*, joka ulottuu syvälle ruumiillisiin ja ei-verbaalisiin kokemuksiin (Lehtonen 2008).

Musiikin herättämien tunteiden toimintamekanismit voidaan jakaa seitsemään komponenttiin, refleksiin (brain stem reflexes), ehdollistumiseen (evaluative conditioning), samaistumiseen (emotional contagion), mielikuviin (visual imagery), muistoihin (episodic memory), musiikillisiin odotuksiin (musical expectancy) ja tavoitteen arviointiin (cognitive appraisal) (Eerola & Saarikallio 2010, 266). Refleksit liittyvät reaktioihin ja tunnekokemuksiin, joita musiikin dynaamiset tai melodiset erot ja äkilliset muutokset kuulijassa aiheuttavat. Ehdollistuminen tarkoittaa tässä tiettyyn musiikkiin tai kappaleeseen liittyviin assosiaatioihin. Samaistuminen tarkoittaa kuulijan tunteellista mukautumista musiikin akustisiin ominaisuuksiin. Mielikuvat tarkoittavat kuulijan musiikin herättämiä mentaalisia kuvia. Muistot tarkoittavat johonkin musiikkiin tai kappaleeseen sidonnaisia oikeita tapahtumia ja tilanteita. Musiikilliset odotukset tarkoittavat kuulijan ajattelua siitä, miten kuultu musiikki tulee jatkumaan ja kehittymään. Tavoitteen arviointi kuvaa kuulijan ajattelua siitä, mikä kuullun musiikin mahdollinen arvo, hyöty tai tarkoitus on. (Eerola & Saarikallio 2010, 265-266.) Tiivistetysti voisi todeta, että musiikin vaikutukset tunteisiin ovat monisyisiä ja mitään vakiokaavaa ei sen vaikutuksista voi olla olemassa. Näiden lisäksi esimerkiksi musiikin rakennetta ja tulkintaa muuttamalla voidaan vaikuttaa kuulijan mahdolliseen tunnekokemukseen (Eerola & Saarikallio, 266-267).

Musiikin kaksi vahvinta emotionaalista piirrettä ovat sävelasteikko ja tempo. Muita piirteitä ovat artikulaatio, dynamiikka, harmoninen kompleksisuus, korkeustaso ja pulssin vahvuus. Musiikkiterapeuttien tulisi ottaa huomioon 6-12-vuotiaiden kohdalla erityisesti rytmin emotionaaliset vaikutukset. (Erkkilä 1996, 127.) Ihmisen tunteisiin liittyvä kytkentä kehittyy iän mukana (Erkkilä 1996, 127). Toisin sanoen, mitä nuorempi ihminen, sen vähemmän kuuliya yhdistää tunteen musiikkiin ja vastaavasti kasvamisen ja vanhenemisen myötä sama ilmiö vahvistuu.

Erkkilä (1995) kuvailee operationaalista ajattelua. Se on ajattelutapa, jossa ei ole sijaa tunteille, vertauskuville tai symboleille. Hän toteaa, että ”vaikka operationaaliseen ajatteluun fiksoitunut henkilö ei pystyisikään kokemaan musiikkia symbolisella tavalla mielekkäänä, musiikki voi tarjota keinon toteuttaa kaoottista ajattelua, jolloin terapeutti objektina, ikäänkuin äidin edustajana, voi auttaa kaoottisen ajattelun muuntumisessa emotionaaliseksi sensomotoriseksi ajatteluksi”. (Erkkilä 1995, 82.) Tämä vastaa mielestäni hyvin erään tuntemani musiik-

kiterapeutin lausahdusta. Hän sanoi: ihmisen mieli on lukko, joka voi ruostua. Ruosteisen lukon avaamiseen tarvitaan tippa öljyä. Musiikki on hyvä öljy tuohon tarkoitukseen.

Musiikin improvisointi ja säveltäminen, voi osana musiikkiterapiaa auttaa eheyttämään mielen sisäistä kaaosta. Hänen mukaansa ”oikeat säveltäjät” käyttävät juuri musiikin säveltämisen eheyttävää näkökulmaa hyväkseen joko tietoisesti tai tietämättään. (Heinonen 1995, 215.) Säveltäminen itsessään on isomorfinen eli samanmuotoinen psyyken integraatioprosessin kanssa. Psyke eheytyy samalla tavalla kuin sävellys kehittyy raakileesta kappaleeksi. (Heinonen 1995, 216.) Säveltäminen voi toimia tekijänä, joka kuljettaa kaaoksesta kosmokseen ja disintegraatiosta integraatioon. Lauluntekeminen voi toimia psyykkensisäisten ristiriitojen sovittajana. (Heinonen 1995, 216.) Säveltäjä tekee psyykkistä työtä, jonka dokumentiksi sävellys muodostuu. Sävellykset voivat toimia musiikkisubjekteina, joihin on sitoutunut runsaasti psyykkistä energiaa. Näillä on kyky vaikuttaa, liikuttaa ja käynnistää minuuden prosesseja. (Lehtonen 2008.)

Musiikki ja sen tuottaminen voi non-verbaalina viestintänä olla joissain tapauksissa helpompi tapa käsitellä tunteita ja ajatuksia. Musiikista voi parhaimmillaan tulla toinen todellisuus; turvapaikka, jossa oman todellisuuden vaikeudet ja rajoitteet eivät päde. (Ahonen 2000, 152.)

2.2 Kuvan voima

Kuva voi myös olla voimakas vaikutin. Sillä on kyky kuvata sisäisiä maailmoja, aikaa ja tunteita ja se voi tarjota tavan katsoa sisäänpäin, ymmärtää ja muuttua. (Halkola 2009, 13). Jokainen kuva tai sen osa voi olla henkilön elämän ja nykyisten olosuhteiden vertauskuva (Malchiodi 2010, 68). Kuva mahdollistaa non-verbaalin vuorovaikutuksen. Sillä on kyky ilmaista asioita ilman sanoja. (Hentinen teoksessa Valokuvan terapeutin voima 2009, 41.) Kuva voi toimia myös ikkunana omaan maailmaan ja sen symbolina (Salo 2000, 31). Se voi myös auttaa kohtaamaan oman itsensä (Salo 2000, 37). Lapsille on annettava mahdollisuus tulla suojamuurinsa takaa näkyväksi ja muiden ihmisten tavoiteltavaksi (Savolainen 2008, 146). Valokuvalla on kyky korjata nähdyksi tulemisen vajetta (Savolainen 2008, 179). Oman kuvan kautta itsensä hyväksyminen voi olla hyvin tärkeää eikä sitä tarvitse häpeillä. Itsensä hyväksyminen ei ole narsismia. (Savolainen 2008, 220.)

Kuva saa alkunsa kuvaajan esteettisestä havainnosta, josta tämä muokkaa halujensa ja kykujensä mukaan kokonaisuuden. Kuva on prosessin solmukohta, joka mahdollistaa uuden prosessin synnyn kuvan vastaanottajassa. Kuva ja sen merkitys voivat muuttua katsojassa mielialan mukaan. (Saraste 1996, 170-171.) Kukaan ei pysty täysin ennustamaan kuvan vaikutusta tai sen merkitystä vastaanottajalleen. Lapsen kuvanlukutaito kehittyy lapsuudessa. Se alkaa heti, kun lapsi oppii tulkitsemaan visuaalisia viestejä. Lapsi havainnoi ympäristöään ja liittää nä-

kemiinsä asioihin merkityksiä. Kuvaamisessa merkitysten liittäminen kuviin ja niiden välisiin suhteisiin on olennainen osa sen vaikutusta. (Kovanen jne. 2013, 68.) Kuvien välisistä suhteista syntyvää, katsojan mielessä rakentuvien mielikuvien ja tunteiden synnyttämää vaikutusta kutsutaan intellektuaaliseksi montaasiksi. Siinä on keskeistä pyrkimys luoda liikkuvien tai staattisten otosten välille suhteita, joista syntyy uusi merkitys, jota ei itsessään ole olemassa näissä erillisissä kuvissa. (Haanpää & Oravala 2011, 102.)

Montaasi terminä liitetään usein liikkuvaan kuvaan. Videoiden tuottamisella voidaan saavuttaa lukuisia positiivisia tuloksia. Näitä voivat olla esimerkiksi motivaation lisääntyminen, monilukutaidon kehittyminen, itsereflektion ja oman käyttäytymisen arvioinnin kehittyminen, luovan itseilmaisun kehittyminen, korkeampien ajattelutaitojen sekä metakognition kehittyminen. (Hakkarainen & Kumpulainen 2011, 16.) Video- ja kännykkäkamerasta on tullut käden luontainen jatke, kamerakynä (Hakkarainen & Kumpulainen 2011, 23). Ajatus ei ole uusi, vaan juontaa juurensa aina elokuvahistorian syntyvuosiin 1800-luvulle (Hakkarainen & Kumpulainen, 25). Kamera on perusteeltaan konstruktivistinen laite, joka tallentaa kuvat uudeksi kokonaisuudeksi. Se myös pakottaa kuvaajan havainnoimaan, analysoimaan havaintojaan sekä mahdollistaa ympäristön ja oman persoonan tutkimisen. (Hakkarainen & Kumpulainen, 33.)

2.3 Voimaantuminen

Voimaantuminen on ihmisen sisäisen voimantunteen lisääntymistä (Savolainen 2008). Voimaantumista on käytetty synonyymisesti myös ilmaisua *sisäinen voimantunne* (Siitonen 1999). Voimaantumisen käsite yhdistetään nykyisin lähes ainoastaan sosiaali- ja hoitoalalle. Sen merkitys on muuttunut epäselväksi ja sen tarkoitusta pitäisi tarkentaa. (Mattila 2008.) Termi ei ole yksiselitteinen, eikä sitä voi käyttää instrumentaalisesti. Ketään ei voi voimauttaa. Terminä voimaantuminen kuvaa ihmisen sisäistä prosessia, jossa omat resurssit ja voimavarat yhdistyvät hetkellisesti. (Savolainen 2008, Siitonen 1999.) Voimaantuminen (*empowerment*) tarkoittaa yksilön kykyä kontrolloida olosuhteitaan, käyttää valtaa ja saavuttaa omia päämääriään. Siihen liittyy myös joko yksin tai ryhmässä tapahtuvat prosessit, jotka mahdollistavat elämänlaadun parantumisen. (Mäkinen ym. 2009, 132.)

Voimaantuminen riippuu ainakin kahdesta tekijästä. Ensinnäkin ihmisen toimista on löydettävä asioita tai alueita, joissa ne jo pystyvät ratkaisemaan omia ongelmiaan ja päättämään omista asioistaan. Toiseksi ammattilaisen on osattava sanoittaa ja tuoda julki nämä asiat ja alueet niin, että muutkin yhteiskunnan jäsenet huomaavat nämä mahdollisuudet ja osoittavat voimaantumisen mahdolliseksi myös heille. (Rappaport 1981.) Voimaantumista voidaan todeta tiivistetysti seuraavaa: voimaantuminen on ilmiö, jossa ihmisen omat voimat ja kyvyt mahdollistavat jonkin asian toteuttamisen niin, että se luo onnistumisen kokemuksen ja voi kumulatiivisesti parantaa elämänlaatua. Se kuvaa eräänlaista vuota, jossa yhdistyy monta asiaa. Ihminen ei välttämättä voimaannu pysyvästi, mutta tämä sisäinen voimantunne voi syn-

nyttää uusia näkökulmia ja ratkaisutapoja elämänhallintaan. Olen valinnut voimaantumisen yhdeksi päämääräksi menetelmälle, koska se sisältää kiteytettynä koko sosiaalipedagogiikan ajatusmaailman.

2.4 Sosiaalipedagoginen näkökulma

Sosiaalipedagogiikan päämäärä on yksilön elämänlaadun, itseohjautuvuuden ja lopulta koko yhteiskunnan hyvinvoinnin parantaminen. Sen taustalla on ajatuksia ja arvoja, jotka määrittävät hyvää elämää. (Launonen & Puolimatka 1999, 10.) Näitä voivat olla esimerkiksi tiedolliset, esteettiset, tekniset, hedonistiset, eettiset sekä oikeudelliset arvot (Launonen & Puolimatka 1999, 19). Sosiaalipedagogisen orientaation periaatteita ovat muun muassa dialogisuus ihmisten välisessä kanssakäymisessä, yhteisöjen oma kasvatuspotentialiaali sekä itseapuun auttaminen. Myös osallisuus ja osallistaminen kuuluvat näihin. Erilaisiin yhteisöihin kuulumisen muodostaa keskeisiä merkityksiä persoonallisuuden kehitykselle ja identiteetin muodostumiselle. (Hämäläinen 1999, 62-63.) Sosiaalipedagogiikan käytänteet nojaavat vahvasti toiminnallisuuteen, yhteisöllisyyteen ja elämyksellisyyteen (Hämäläinen 1999, 67). Luovuus on sosiaalipedagogiikan tärkeä osa-alue. Se auttaa ihmistä muun muassa jäsentämään ja syventämään itsetuntemusta, analysoimaan omia olemassaoloon liittyviä arvoja ja merkityksiä, löytämään uusia orientaatioita ja sisältöjä, vahvistamaan itsetuntoa, eheytyään sekä saavuttamaan sisäistä tasapainoa. Se mahdollistaa leikin ja rentoutumisen, elämäntilanteiden ongelmien ratkaisemisen sekä rakentamaan omaa maailmankuvaa. (Hämäläinen 1999, 67.) Sosiaalipedagogiassa työssä asiakasta autetaan rakentamaan omaa identiteettiä refleктоimalla tämän omaa elämänhistoriaa ja tulevaisuutta (Hämäläinen 1999, 69). Sosiaalipedagogiikalla ei ole omia menetelmiä. Se on arvo- ja etiikkatausta, jolla perustellaan käytettävät menetelmät. Luovat menetelmät ovat sosiaalipedagogiikan merkeissä tapahtuvan kouluttamisen ytimessä. (Hämäläinen 2012, 10.)

Hämäläisen mukaan sosiaalipedagogiikan uhkakuvana on näkökulman kaventuminen niin, että yksilön ja yhteisön välistä toimimattomuutta kuvaillaan yksilön vikana tai poikkeavana käytöksenä, jota yritetään paikata pedagogisin keinoin (Hämäläinen 2012, 10). Ücarin mukaan tämän päivän sosiaalipedagogiikka ei koske haavoittuvia yksilöitä, vaikka historiallisesti näin on ollut. Hänen mukaansa tähtäimessä on nykyään yksilöt tai yhteisöt, jotka elävät monimutkaisissa sosio-kulttuurisissa tilanteissa tai ovat ajautuneet tällaisista pois. (Ücar 2016, 4.) Näin ollen sosiaalipedagoginen ajattelu vaatii tietynlaisen näkökulman ihmisyyden ja yhteisöjen tutkimiseen. Joka tapauksessa sosiaalipedagoginen ajattelu voidaan jaotella toimintojen mukaan yhteisö-, toiminta- tai elämyspohjaisiin työtapoihin. (Hämäläinen 2012, 10.)

Sosiaalipedagogiikan tärkeimpiä sovellusalueita on sosiokulttuurinen innostaminen. Sen tarkoitus on synnyttää sosiaalisia muutoksia ihmisten elämään. Tällaisia muutoksia voi syntyä sosiaalisten, kulttuuristen ja vapaa-aajan toimintojen välityksellä. Sosiokulttuurinen innosta-

minen tähtää muutokseen, joka syntyy vapaaehtoisesta osallistumisesta. Se on tavoitteellista ja suunnitelmallista työtä, jolla pyritään vaikuttamaan ihmisen asenteisiin ja sosiaaliseen todellisuuteen. Innostamisen tarkoitus on parantaa yksilön arkielämää. (Mäkinen ym. 2009, 114.)

Kurjen mukaan, Merinoa siteeraten, sosiokulttuurisella innostamisella on kaksi päätehtävää: luoda elämää sinne, missä sitä ei ole ja tukea ja liikuttaa niitä kykyjä jotka ovat jo olemassa. Tarkoitus on motivoida, herättää ja vahvistaa yksilöiden ja ryhmien kykyjä ja voimia sekä ohjata näitä sosiaaliseen, kasvatukselliseen ja kulttuuriseen toimintaan. Innostajan omat erityispiirteet, asenteet ja uskomukset ovat myös erittäin tärkeitä. Tämän pitää osata luottaa ihmisen kykyyn ratkaista omia ongelmiaan ja kehittyä eteenpäin. Se tarkoittaa ”johtamista ilman johtamista” ja kykyä innostaa ja yllyttää ilman määräilyä. (Kurki 2000.)

3 Menetelmän tausta ja synty

Menetelmän perusta on aikaisemmassa koulutuksessani ja työkokemuksessani opetus- sekä elokuva- ja TV-alalta. Olen valmistunut vuonna 2004 Pirkanmaan ammattikorkeakoulusta ja työskennellyt elokuva- ja TV-tuotannoissa useissa eri työtehtävissä noin 5 vuoden ajan. Kuvaaminen ja editointi olivat minulle tavanomaisia työtehtäviä. Nautin näistä töistä monipuolisuuden ja haastavuuden takia, mutta keikkatöiden epävarmuus teki toimeentulon vaikeaksi. Päädyin vaihtamaan alaa ja pääsin töihin helsinkiläiseen alakouluun. Työskentelin viisi vuotta tässä koulussa ensin avustajana, ja suurimman osan aikaa erityisluokanopettajana. Oppilaillani oli paljon haasteita ja se näkyi monenlaisena oirehdintana sekä koulussa että kotona.

Opettajana työskennellessäni opiskelin samalla erityis- ja musiikkipedagogiikkaa. Aikaisempi AMK-tutkintoni ja työkokemukseni AV-alalta olivat hyödyksi, sillä näille oli käyttöä myös koulumaailmassa. Vuosien varrella toteutimme oppilaiden kanssa monia liikkuvaa kuvaa, musiikkia ja säveltämistä yhdisteleviä kokonaisuuksia. Teimme kyseisen koulun historian ensimmäisen, erityisluokan toteuttaman vappujuhlaesityksen. Esitys oli nukkeanimaatio, johon oppilaat soittivat ja nauhoittivat musiikin itse. Teimme tämän lisäksi useita muitakin musiikkia, videokuvaa ja tietotekniikkaa yhdisteleviä projekteja ja pääsimme esittämään ne koko koululle. Oli hienoa nähdä näissä oppilaissa harvinaista onnistumisen riemua ja innostusta. Nämä olivat niitä harvoja hetkiä, kun heidän itsetuntonsa sai oikeutettua nostetta. Tässä opinnäytetyössä esittelemäni menetelmän kehittäminen alkoi jo tuolloin, noin vuonna 2008.

Tässä vaiheessa olin nähnyt ja kokenut, että itsetuntoa voi tukea tuottamalla mahdollisuuksia onnistumiseen. Seuraava askel menetelmän kehityshistoriassa oli Suomen Orff-yhdistyksen eli luovan ja vapaan musiikkikasvatuksen yhdistys JaSeSoi ry:n Mitä tehdä musiikkitunnilla? -koulutus. Osallistuin kyseiselle kurssille saadakseni lisää ideoita ja ajatuksia musiikinopettamista varten. Kurssilla musiikinopettaja Terhi Oksanen piti työpajan, jossa yhdistettiin musiikin säveltämistä ja sen kuvittamista tablettilaitteen kameralla. Toisessa työpajassa musiikinopettaja Taavi Lehtonen opetti tablettilaitteen ja GarageBand-ohjelman avulla sävellyttämistä. Huomasin, että olin tehnyt samankaltaista toimintaa jo aikaisemmin oppilaitteni kanssa. Nyt sain paremmat työkalut haltuuni ja jatkokehittäminen alkoi.

Samana syksynä oli sosionomiopintojen metodisuutta käsittelevä opintokokonaisuus. Tehtävänä oli ottaa haltuun jokin sosiaalialan ohjausmenetelmä ja esitellä se muille opiskelijoille. Pyysin lehtorilta luvan kehittää oman menetelmän. Ensimmäinen testipilotti asiakkaan kanssa osoitti, että menetelmä voisi olla kehityskelpoinen. Se sai opiskelijoilta ja lehtorilta innostuneen vastaanoton. Päätin hyvän palautteen pohjalta jatkaa kehittämistä ja testaamista. MUN MUUVI-menetelmä oli syntynyt.

3.1 Prosessin käynnistäminen ja motivointi

Menetelmän ydinajatus on muutokseen tähtäävä, tavoitteellinen työ. Menetelmää ei ole mielekästä käyttää vain puuhastelun vuoksi. Menetelmä voi mahdollistaa monia asioita, mutta sen käyttämisellä pitää olla riittävät perusteet. Näitä voivat olla jokin haaste, tarve tai haluttu muutos. Menetelmä ei myöskään saa tuottaa haittaa. Edellä mainitut seikat ovat yleisiä, sosiaalipedagogiikan ja sosiokulttuurisen innostamisen periaatteita. (Mäkinen ym. 2009, 114.) Siksi musiikkivideoprosessin kulku suunniteltiin seuraavanlaiseksi. Prosessi alkaa sillä, että perheohjaaja esittelee menetelmän asiakkaalle lyhyesti ja kysyy, olisiko tämä halukas osallistumaan musiikkivideoprosessiin. On tärkeää, että ohjaajalla on asiakkaasta ja tämän tarpeista on riittävästi tietoa ennen menetelmän soveltamista. Kun perheohjaajat ovat käyttäneet harjontaansa ja päätyneet siihen, että lapsi voi hyötyä menetelmän toteuttamisesta, voidaan aloittaa.

Musiikkivideon toteutus alkaa motivointikeskustelulla. Keskustelussa tutustutaan ja esitellään musiikkivideomenetelmä. Jos asiakkaan tarve vaatii, voidaan keskustelun apuna käyttää esimerkiksi nallekortteja tai muuta puhetta tukevaa materiaalia. Näillä voi olla tärkeä osuus itse musiikin säveltämisessä ja kuvituksen tuottamisessa. Ohjaajan vastuulla on kaikki mitä prosessin aikana tapahtuu, joten kaikenlaiset tunnepitoiset prosessit pitää käydä ja käsitellä loppuun asti. Lasta ei voi jättää tunnekuohun valtaan, jos sellainen nousee prosessin aikana.

Aina ei voi olettaa, että asiakas on vastaanottavainen ja lähtee heti tekemiseen mukaan. Perhetyötä ei aina katsota hyvänä asiana ja asiakas saattaa olla jopa aggressiivinen. Eritoten teini-ikäisten kohdalla motivointi ja perehdytys pitää tehdä tarkoin harkitusti. En lähde tässä syvemmin pureutumaan ohjaustyön käytänteisiin, mutta Malchiodin (2010) esittelemästä riimustelutekniikasta voi olla tässä kohtaa hyötyä. Se on motivointikeino, jossa käytetään käytetään väriliituja. Näillä tuotetaan kuvia matkimalla ohjaajan esimerkkiä. Riimustelu on hyvä tapa luoda oikeanlainen ilmapiiri taiteelliselle työskentelylle. (Malchiodi 2010, 65.)

Kehitin riimustelun pohjalta motivointikeinon, josta voi olla hyötyä yhteyden luomisessa asiakkaaseen. Siinä käytetään puhelimen tai tabletin kameraa. Ohjaaja kuvaa itseään kameralla ja asiakasta pyydetään matkimaan omalla laitteella kaikkea sitä, mitä ohjaajakin tekee. Ympäristön ja omien kehonosien kuvaaminen, omien ilmeiden tutkiminen eri tunnetiloissa ja naaman humoristinen vääntely voivat toimia vastahakoiselle asiakkaalle kynnystä madaltavina asioina. Tehtävän tarkoitus on samalla tutustua myös kuvaamiseen ja käytettäviin laitteisiin.

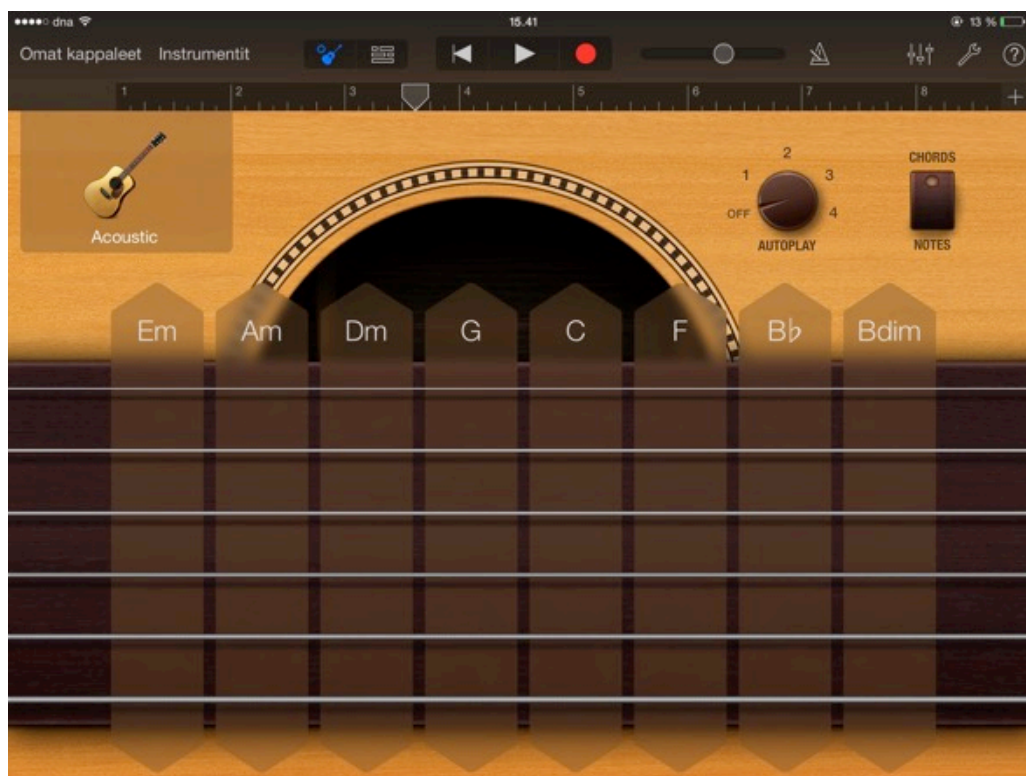
3.2 Säveltäminen

MUN MUUVI-prosessin alussa sävelletään musiikkikappale iPad-tablettitietokoneella, GarageBand-ohjelmaa käyttäen. GarageBand on Apple-laitteille tehty ohjelma, jolla voi säveltää ja nauhoittaa musiikkia. Siitä on olemassa versiot sekä mobiililaitteille että tietokoneelle. Tässä menetelmässä käytetään GarageBandin nk. Smart-soittimia. Smart-soittimilla pystyy helposti kokeilemaan eri soittimien ääniä ja luomaan niillä sointukiertoja. GarageBandilla voi tehdä lähes kaikenlaista musiikkia. Smart-soittimien Autoplay-toiminto sekä soundit rajaavat jonkin verran tätä vapautta. Esimerkiksi kitaroiden osalta on valittavana akustinen, puoliakustinen, puolisäröinen sekä säröinen sähkökitara. Akustisen kitaran heleät Autoplay-tyylit ovat selvästi erilaisia kuin säröisen kitaran rock-riffittely. Samoin erilaisille kosketinsoittimille on ohjelman tekijä luonut soundia vastaavat Autoplay-tyylit. Valinnanvaraa on todella paljon ja näillä soundeilla pystyy säveltämään hyvin laajasti musiikkia klassisesta musiikista hiphopin kautta metalliin saakka. Ennen kuin selostan säveltämisen ja kuvaamisen käytännön toteutusta, on syytä huomauttaa, että tämä kuvaus pätee tämän hetkisiin ohjelmistoversioihin. Ohjelmien käyttöliittymät voivat muuttua päivitettyissä versioissa.

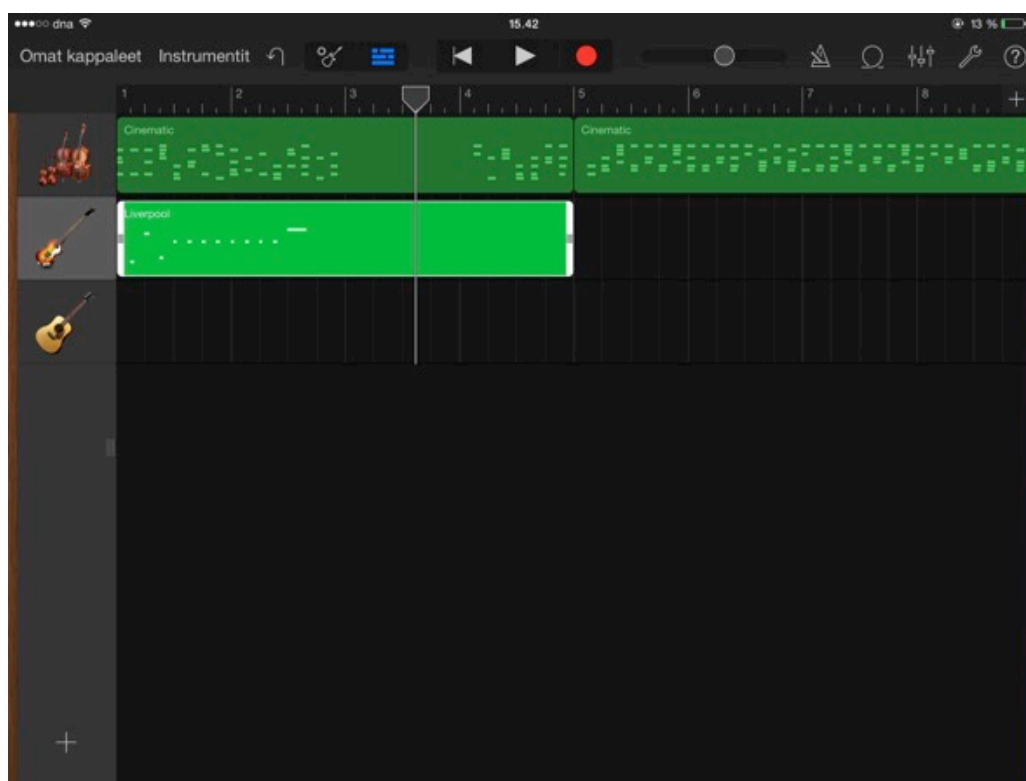
Aloituskeskustelun ja motivoinnin jälkeen ohjaaja näyttää, miten GarageBandilla tehdään musiikkia käyttäen Smart-soittimia. Valittavana on kitara, basso, rummut, koskettimet ja jousisoittimet. Smart-soittimia voi soittaa kieli tai kosketin kerrallaan tai sen voi laittaa soittamaan Autoplay-toiminnolla tietyllä tyylillä jatkuvasti. Perusohjeena asiakasta pyydetään valitsemaan soittimesta neljä vapaavalintaista sointua ja laittamaan ne peräkkäin niin, että niistä syntyy toistuva sointukierto eli ostinato. Lapset kopioivat usein kaiken mitä aikuinen tekee, joten tämä pitää ottaa esittelyssä huomioon. Kun asiakas on valinnut haluamansa soinnut, ne nauhoitetaan yläpalkin punaisella nauhoituspainikkeella. Valitut soinnut on hyvä merkitä muistiin. Näin toisten soittimien nauhoittaminen on helpompaa, kun soinnut ovat muistissa.

GarageBandissa on kaksi työskentelypohjaa, joista esimerkkikuvat alla:

Soitinnäkymä (Kuva 1.) ja aikajananäkymä (Kuva 2.).

Kuvio 1. GarageBand-ohjelman soitinnäkymä

Kuvio 2. GarageBand-ohjelman aikajan näkymä

Näkymä vaihdetaan omalla painikkeellaan, joko kitaran kuvasta tai palkkikuvioista. Soitinnäkymässä valittua soitinta voi soittaa ja tutkia sen ääniä sormen liikkeillä. Yläpalkin painikkeista pystyy nauhoittamaan ja kuuntelemaan nauhoituksia. Nauhoitetut raidat näkyvät vihreinä palkkeina aikajananäkymässä. Kulloinkin soiva kohta näkyy yläpalkissa etenevänä nuoliosoitimenä. Nauhoitus alkaa aina kohdasta, johon nuoli on jäänyt tai siirretty. Kappaleen rakennetta voi muokata kopioimalla nauhoitettuja palkkeja ja siirtelemällä niitä toisiin kohtiin. Uusia soittimia valittaessa ja kappaleen eri osia nauhoitettaessa vaihdetaan ohjelmasta valikonäkymää ja tehdään samat toiminnot uudelleen. Kappaleeseen voi säveltää myös muita osia ja näiden sointumäärä voi olla muu kuin neljä. Kappaleeseen on mahdollista myös nauhoittaa laulua, kunhan käytössä on kuulokkeet. Tabletin mikrofoni nauhoittaa kaiken tilassa kuuluvan äänen ja jos laulua nauhoitetaan ilman kuulokkeita, myös soitinraitojen äänet tulevat laulun kanssa samalle raidalle. Kuulokkeita käytettäessä soitinraita soi vain kuulokkeissa eikä kahdennu lauluraidalle. Kun asiakas on mielestään valmis, kappale kuunnellaan. Tässä vaiheessa sitä voi myös jatkaa, muokata tai muuttaa sen pituutta. GarageBandin aloitusruudusta valitaan kappale painikkeella ”Valitse” ja tämän jälkeen painetaan vasemmassa ylä laidassa olevaa nuolipainiketta. Tästä aukeaa ikkuna, josta painetaan iMovie-kuvaketta. Kappaleelle annetaan nimi ja se siirtyy suoraan iMovien aikajanalalle odottamaan kuvitusta.

3.3 Kuvaaminen

Valmiin kappaleen pohjalta asiakasta pyydetään suunnittelemaan ja toteuttamaan kuvitus kappaleelle. Tämä voi olla still-kuvia tai liikkuvaa kuvaa. Asiakkaan toiveet, näkemys ja mielikuvat ovat koskemattomia. Häntä ei ohjata taiteellisesti, mutta teknistä tukea voi antaa pyydettyäessä. Kaikki luova työ lähtee aina asiakkaasta. Spontaani ilmaisu ja vapaa assosiaatio on tärkeää. Terapeuttisen lähestymistavan mukaan se mahdollistaa saamaan yhteyden tiedostamattomaan (Malchiodi 2010, 64).

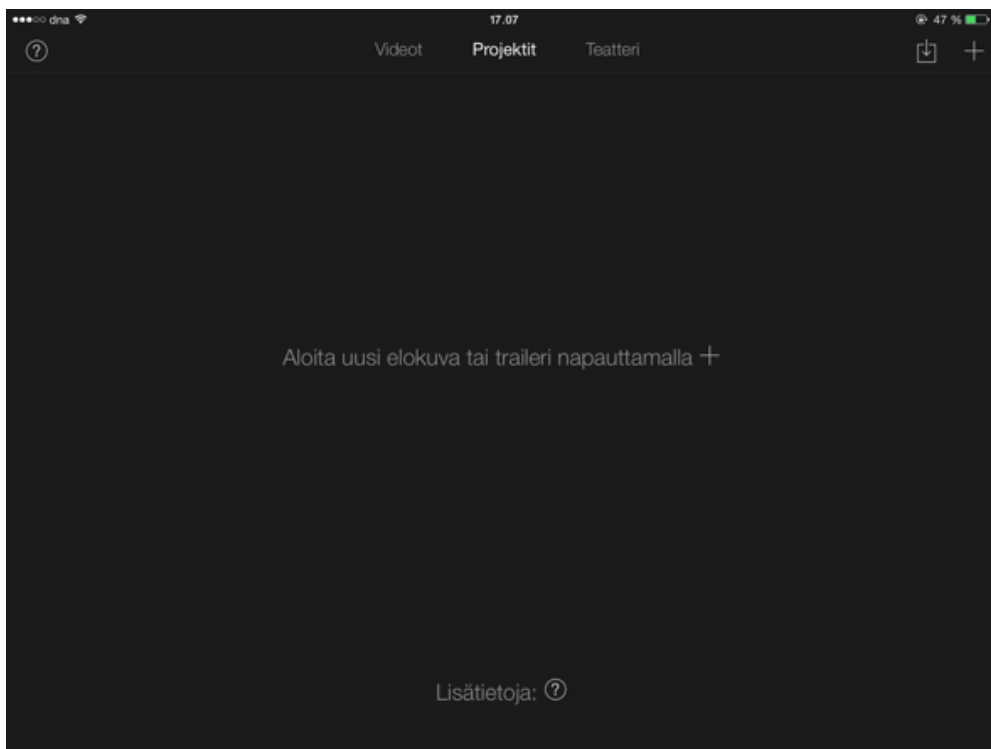
Musiikkivideon kuvaaminen toteutetaan tabletilaitteen kameralla, joko video- tai still-kuvina. Ennen kuvaamista asiakkaiden kanssa keskustellaan kuvaamisesta ja sen perusteista. Myös erilaiset, tabletilaitteen kameran tekniset mahdollisuudet käydään läpi. Tabletin kameralla voi kuvata eri nopeuksilla sekä käyttää erilaisia värisuodattimia ja muita, kuvan laatua muuntelevia efektejä. Näiden jälkeen asiakkaalle annetaan täysi taiteellinen vapaus toteutuksen suhteen.

3.4 Editointi

Kun materiaalia on kuvattu riittävästi liitetään musiikki ja kuvattu materiaali iMovie-ohjelmassa yhteen. Editointivaiheessa ohjaaja on mukana teknisenä tukena. iMovie mahdollis-

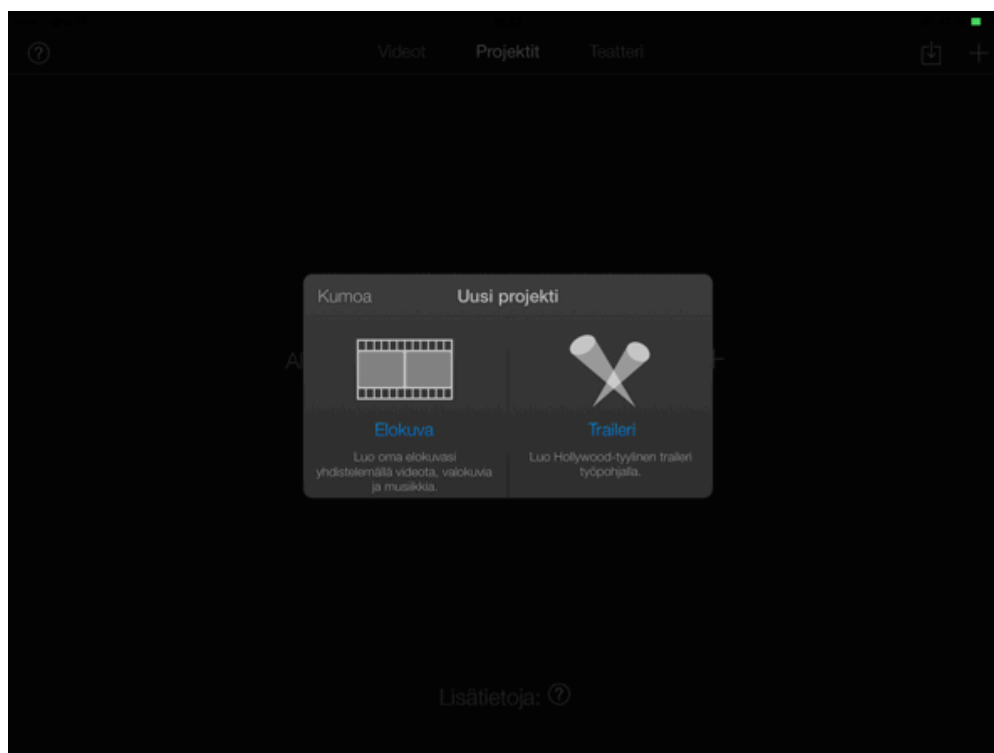
taa myös kuvamateriaalin käsittelyä nopeuden ja värisuodattimien kautta. Siinä on myös tekstitystyökalu, jos sellaista tarvitaan.

Ensin luodaan musiikkivideolle oma projektitiedosto painamalla +-painiketta (Kuvio 3. Valikkokuva 1)

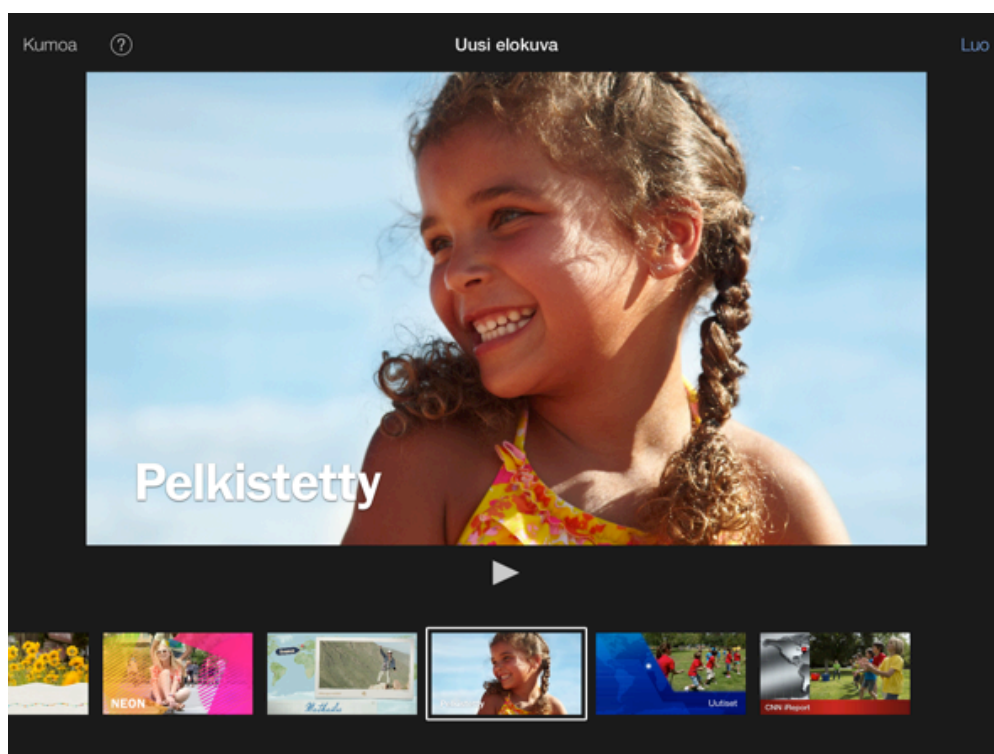
Kuvio 3. Valikkokuva 1

Seuraavasta ruudusta valitaan kuvake ”Elokuva” (Kuvio 4. Valikkokuva 2.).

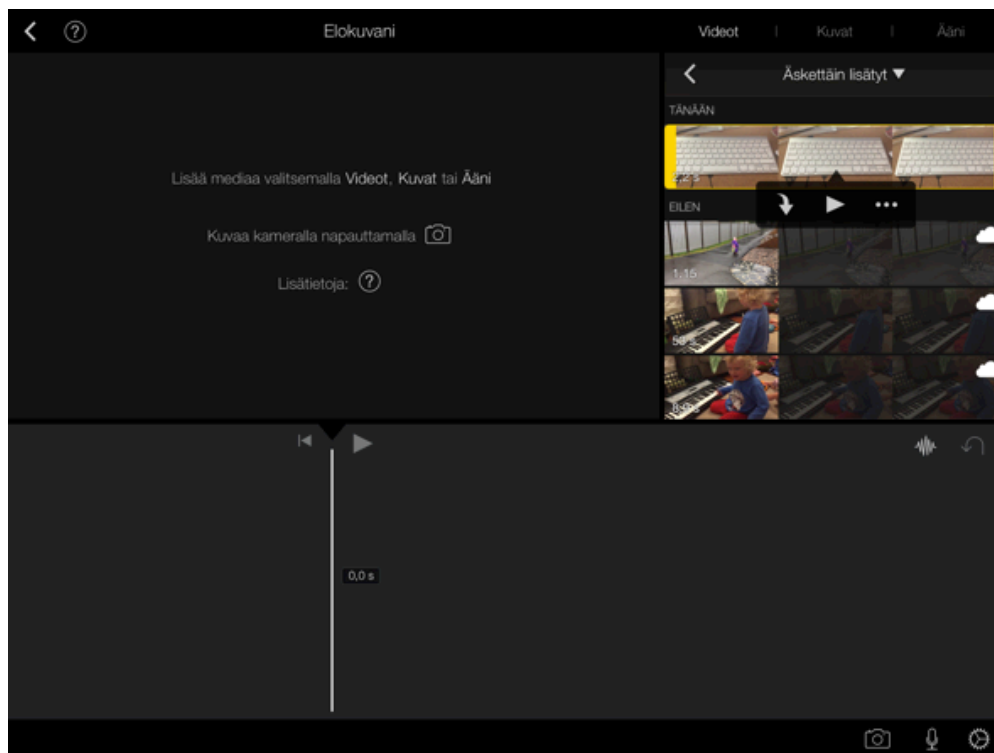
Kuvio 4. Valikkokuva 2

Seuraavasta valikosta valitaan vaihtoehto ”Pelkistetty” (Kuvio 5. Valikkokuva 3) ja painetaan painiketta ”Luo”.

Kuvio 5. Valikkokuva 3

Projektinäkömää tulee näin esille (Kuvio 6. Valikkokuva 4). Kuvattu materiaali löytyy ohjelman ”Äskettäin lisätyt” -sarakeesta. Kun kuvatut klipit tulevat tabletin näytölle allekkain, ne asettuvat oletuksena kuvausjärjestyksen mukaisesti. Kun kutakin klippiä painaa sormella, tulee esiin kaksi nuoli-ikonia. Alaspäin osoittava nuoli leikkaa koko videoleikkeen ruudun alaosassa olevalle aikajanalle (Kuvio 6). Myös aikaisemmin mainittu ja siirretty musiikki on samalla aikajanalla. Asiakas ilmoittaa itse, kun tämä on tyytyväinen valmiiseen videoon.

Kuvio 6. Valikkokuva 4

Prosessin lopuksi katsotaan valmis tuotos esikatselutoiminnolla ja keskustellaan siitä asiakkaan kanssa. Tässä vaiheessa videota on vielä mahdollista muokata tarpeen mukaan. Prosessin aikana ja sen päätteeksi arvioidaan yhdessä asiakkaan ja perheohjaajan kanssa, mitä menetelmän toteuttamisen aikana tapahtui, nousiko tekemisessä esiin kysymyksiä tai teemoja ja että oliko videon tekemisellä jotakin vaikutusta asiakkaaseen. Menetelmän toteuttamisella tulee lähtökohtaisesti olla jokin tarve ja sen käyttämisen tulee tähdätä muutokseen asiakkaassa, joten nämä seikat käydään prosessin lopuksi läpi myös asiakkaan kanssa.

Valmis video toimitetaan asiakkaalle tietoturvasyistä muistitikulla. Valmiin videon siirtäminen vaatii sen, että sen voi siirtää tabletilaitteelta Bluetooth-yhteydellä tietokoneelle. Videon voi myös siirtää tietokoneelle sähköpostin kautta, jos sähköpostin ominaisuudet mahdollistavat suurten tiedostojen liittämisen sähköpostiviestiin.

3.5 Yksityisyys ja tekijänoikeudet

Menetelmää testattaessa kuvaaminen ohjeistettiin ja toteutettiin niin, että asiakkaan henkilöllisyys tai sukupuoli ei käy ilmi missään vaiheessa. Henkilötietoja tai mitään, mikä saattaisi yhdistää asiakkaan tähän opinnäytetyöhön, ei kerätty. Asiakkaita muistutettiin kuvausvaiheessa kuvaamisen lakiasioista: kaikki kuvattu materiaali on hänen omaansa ja että hän saa päättää mitä sillä tehdään. Videon kuvaamisen aikana asiakasta kehoitettiin toteuttamaan se niin, että kuvissa ei näy mahdollisia henkilötietoja paljastavia asioita. Lain mukaan julkisilla paikoilla saa kuvata ilman lupaa.

Tutkimuslupa haettiin Järvenpään kaupungilta. Asiakkailta pyydettiin suostumuslupa valmiiden videoiden näyttämiseksi Tilkussa ja kuvamateriaalin käyttämiseksi opinnäytetyössä (Liite 1). Sopimus tästä tehtiin kirjallisesti asiakkaiden ja heidän huoltajien kanssa. Valmis video luovutetaan asiakkaalle muistitikulla. Tähän menettelytapaan päädyttiin yhdessä keskustelussa perhetyöyksikkö Tilkun johtajan Marja Koivuluoman kanssa. Tällä tavalla voidaan luovuttaa fyysinen kappale valmiista videosta. Kaikki kuvattu materiaali ja musiikki tuhottiin tablettilaitteelta kuvaamisen jälkeen.

4 Tavoitteet ja arviointi

Opinnäytetyöni tavoite oli testata musiikkivideomenetelmää ja arvioida sen soveltuvuutta, käytettävyyttä sekä mahdollisia vaikutuksia perhetyössä. Lähtökohtana menetelmälle olivat teoreettisessa viitekehyksessä esitetyt seikat sekä omat kokemukseni musiikin ja kuvaamisen mahdollisuuksista itsetunnon tukemisessa.

Menetelmän käytettävyyden arviointi perustuu käytännön kokemusten ja valmiiden musiikkivideoiden analysointiin, kirjalliseen ja sanalliseen palautteeseen sekä näiden vertaamiseen taustateoriaan ja omiin tavoitteisiini. Menetelmän kehittämisvaiheessa tein SWOT-analyysin menetelmästä ja se on myös osa menetelmän arviointia.

Asiakailta pyydettiin kirjallinen palaute palautelomakkeella musiikkivideoprosessin päätteeksi. Palautelomakkeessa pyydettiin ympyröimään hymynaamoja kysymysten perusteella sekä kirjallisesti selventämään joitakin vastauksia. Palautelomake pyrittiin muotoilemaan mahdollisimman helpoksi asiakkaan kannalta.

Perheohjaajilta pyydettiin sekä suullinen että kirjallinen palaute. Suullista palautetta kerättiin menetelmän esittelyn ja perehdyttämisen jälkeen. Kirjallinen palaute pyydettiin kaikkien musiikkivideoprosessien päätyttyä palautelomakkeella. Palautelomakkeessa pyydettiin vastaamaan kysymyksiin omin sanoin. Kysymykset pyrittiin muotoilemaan mahdollisimman avoimiksi ja niin, että ne eivät johdattele vastaajaa. Kysymysten asettelussa pyrittiin välttämään suljettuja kysymyksiä.

5 Perhetyön yksikkö Tilkku

Perhetyö on asiakkaan hyvinvoinnin tukemista tilanteissa, kun omissa voimavaroissa ja perheen keskinäisessä vuorovaikutuksessa on haasteita. Sitä annetaan tukea tarvitsevan lapsen tai nuoren terveyden ja kehityksen tueksi (Sosiaalihuoltolaki 2014.) Eri kunnissa nimike perhetyö voidaan määritellä eri tavoin. Samaa työtä tekeviä ammatinharjoittajia voidaan eri yksiköissä kutsua eri nimikkeillä. Näistä esimerkkeinä perhetyöntekijä, perheohjaaja, perhekoutsi tai sosiaaliohjaaja (Tirkkonen 2015.)

Tässä luvussa esittelen Järvenpään kaupungin perhetyön yksikkö Tilkkaa, joka on osa kaupungin perhesosiaali- ja lastensuojelutyötä. Järvenpäässä perhetyötä tekevät henkilöt työskentelevät nimikkeellä perheohjaaja. Työharjoittelujaksollani keväällä 2017 perheohjaajien kanssa käytyjen keskusteluiden perustella minulle hahmottui Tilkun rakenne ja toimintatavat. Näiden keskusteluiden pohjalta esittelen seuraavaksi Tilkkaa.

Tutustuessani Tilkun toimintaan keskustelin perheohjaajien kanssa palveluiden rakenteesta ja niiden periaatteista: Tilkun vastuualue on ennaltaehkäisevä perhetyö, toisin sanoen tukimuodot ennen raskaita tukitoimia, kuten huostaanottoa tai sijoituksia. Sovittelu eroasioissa on myös yksi Tilkun palveluista. Tilkku on aikanaan irtaantunut Auerkulman perhetukikeskuksesta.

Tilkun perhetyö on tällä hetkellä jaettu kolmeen osa-alueeseen: ehkäisevä perhetyö, tehostettu perhetyö sekä intensiiviperhetyö. Tilkussa ehkäisevän perhetyön muodot ovat sosiaalihuoltolain alainen perhetyö ja ala- ja yläkoulun perhetyö. Tehostettu perhetyö, intensiiviperhetyö sekä koulun perhetyö toimivat lastensuojelulain alaisina. Tilkulla on myös oma sosiaalityöntekijä

Tilkun asiakkuus voi alkaa asiakkaan omalla yhteydenotolla tai lastensuojelun selvitystiimin kautta. Joskus Tilkun omalle sosiaalityöntekijälle tulee lastensuojeluilmoitus. Asiakkuuden alussa perhetyöntekijät tekevät asiakkaalle palvelutarpeenarvion ja tarvittavat tukimuodot suunnitellaan tämän pohjalta. Työn vaikuttavuutta arvioidaan työn edetessä koetun muutoksen arviointimenetelmällä. Tässä asiakas arvioi yhdessä perheohjaajan kanssa perhetyön aikana koettua muutosta.

Järvenpään nykyisessä perhetyön mallissa vastuualueet oli jaettu seuraavasti. Koulun perhetyön perheohjaajat tekevät työtä ala- ja yläkoululaisten ja heidän perheiden kanssa. Koulun perhetyö jalkautuu kouluihin ja koteihin ja sen tarkoitus on tukea lasta ja perhettä erilaisten haasteiden kanssa. Koulun perhetyön asiakkuudet kestävät keskimäärin vuoden, maksimissaan kaksi vuotta.

Tehostettu perhetyö tukee perheiden elämää erityisen haastavissa tilanteissa. Tällaisia voivat olla esimerkiksi päihderiippuvuuden tuomat haasteet perheessä tai väkivallan uhka. Tehostetulla perhetyöllä asiakkuuden kestoa ei ole määritelty. Sen asiakkuudet ovat usein pitkiä ja ketjuttuneita.

Intensiiviperhetyön asiakkaita ovat lapset ja nuoret, joilla on huostaanoton uhka tai jotka ovat palaamassa sijoituksesta kotiin. Intensiiviperhetyö on ajallisesti rajattu noin kolmeen kuukauteen, kahden kuukauden jatko-optiolla.

Sosiaalihuoltolain alainen perhetyö on ennaltaehkäisevää ja omia voimavaroja etsivää työtä perhe-elämän ja koulunkäynnin haasteissa. Sen kestoa ei ole rajattu.

Tilkun toiminta-ajatusta oli kuvattu huoneentaululla. Sanan ”Tilkku” kirjaimista muodostuu ajatus: toimelias, innostava, luova, kekseliäs, kehittyvä ja uskaltava. Tilkun toiminnan perustana on dialogisuus. Perheohjaajat kertoivat, että dialogisuus mahdollistaa asiakkaan äänen kuulumisen. Perheohjaajien keskustelutyyli tuo asiakkaalle mahdollisuuden olla itse elämänsä asiantuntija ja tuoda keskusteluun omia voimavaroja ja ratkaisuehdotuksia.

5.1 Tarve uusille menetelmille

Miksi menetelmää testattiin juuri perhetyössä? Työharjoittelussani esittelin MUN MUUVI-menetelmän perheohjaajille. Keskusteluissa he ilmaisivat, että perhetyössäkin on pystyttävä vastaamaan ihmisten tarpeisiin ja haasteisiin monipuolisesti, myös digitaalisesti. Uusia ajatuksia heidän mukaansa tarvitaan ja musiikkivideomenetelmän testaaminen perhetyön menetelmänä olisi kokeilemisen arvoinen asia. Musiikkia ja videokuvaamista hyödyntäviä menetelmiä ei ollut Tilkun käytössä. Sovimme perhetyön johtaja Marja Koivuluoman ja perheohjaajien kanssa, että menetelmää voitaisiin testata perhetyön asiakkaiden kanssa. Hain kaupungilta tutkimuslupaa ja se myönnettiin. Ryhdyimme suunnittelemaan testaamisen toteutusta ja etsimään sopivia asiakkaita testaajiksi. Usein perhetyön asiakkaina olevilla lapsilla on samantyyppisiä haasteita: kouluhaluttomuutta, poissaoloja ja haastavaa käyttäytymistä. Näille voi olla lukuisia syitä, mutta näiden selvittäminen keskusteluilla on työlästä, usein turhauttavaa. Sisäisen maailman kuvaaminen sanoin voi olla aikuisellekin vaikeaa, mutta lasten kohdalla se voi olla mahdotonta. Tällaisten haasteiden kohdalla musiikkivideomenetelmän katsottiin olevan kiinnostava uusi mahdollisuus päästä pintaa syvemmälle haasteissa ja samalla innostaa asiakasta.

Harjoittelussani pääsin tutustumaan perhetyön menetelmiin. Perheohjaajilla oli käytössään paljon puhetta tukevaa materiaalia sekä perheen toimintaa ja vuorovaikutusta arvioivia me-

netelmiä. Lähes kaikki perheohjaajat työskentelivät pareina. Yksi perheohjaaja hyödynsi työssään musiikkia soittamisen kautta. Valokuvaaminen oli myös käytössä. Perhetyön johtaja *Koivuluoma* oli käynyt voimauttavan valokuvan käyttämiseen vaadittavan koulutuksen ja hänellä oli tästä paljon kokemusta. Hänen näkemykset omasta menetelmästäni olivat todella hyödyllisiä. Hän korosti, että perhetyössä tulee olla jokin tarve, johon perhetyö vastaa. Perhetyön pitää olla tavoitteellista, suunnitelmallista ja muutokseen tähtäävää. Muutos voi olla esimerkiksi jokin toimintatavan tai vuorovaikutuksen muutos, luovan tekemisen aloittaminen tai yleinen aktivoituminen. Kaikki perhetyössä käytettävät menetelmän tulee valita tarpeen mukaan ja riittävin perustein. Menetelmää ei voi valita umpimähkään eikä kaikki menetelmät sovi kaikille.

Musiikkivideomenetelmä herätti Tilkussa kiinnostusta ja rakentavaa keskustelua. Se voisi toimia tunteiden ja voimavarojen tutkimisessa, kunhan sen käyttäminen on perusteltua. Mikään ei koskaan korvaa ihmistä ja kuulevaa korvaparia. Silti sosiaalityön kentällä on todellinen tarve myös käyttökelpoisille digitaalisille menetelmille. Digitaalisuus on iso osa elämää ja sen merkitys tulee varmasti vain kasvamaan. Koulut ja opiskelu ovat jo ottaneet isoja askelia kohti tietotekniikan tuloksellista hyödyntämistä.

6 Testaajien valinta ja toteutuskertojen kuvaukset

Testaajien löytäminen varsinaista testaamista varten oli ennakoitua vaikeampaa. Perhetyötä tehdään usein asiakkaan kotona ja käsiteltävät asiat voivat olla intiimejä. Suhde perheohjaajien kanssa on saattanut syntyä pitkän ajan kuluessa, joten uuden ihmisen ja menetelmän esittelemisen asiakkuuden ja ohjaustyön keskellä voi olla huono idea. Pyrimme löytämään testaajiksi asiakkaita, joiden kohdalla perhetyö oli alkuvaiheessa. Kelle tahansa ei testaamista voinut ehdottaa, vaan sille piti olla kestävä perustelut ja tarkoitus.

Menetelmää testaamaan valikoitui kaksi asiakasta. Heidän haasteensa ja tarpeensa sopivat menetelmän toteuttamiseen. Toisen asiakkaan kohdalla menetelmän toteuttamista perusteltiin yhdessä perheohjaajien kanssa sillä, että se saattaisi tuoda asiakkaan elämään uutta luovaa sisältöä ja se voisi aktivoida ja innostaa häntä laajentamaan elinpiiriään enemmän kodin ulkopuolelle. Hän pysytteli kotona eikä juuri poistunut sieltä, koulunkäynti pois lukien. Toisen asiakkaan kohdalla tarkoitus oli kanavoida pursuavaa energiaa uuteen, innostavaan toimintaan. Tämän arviointiin tukevan keskittymistä koulussa ja kotona.

Ennen menetelmän todellista testaamista tein testipilotin. Testipilottiin suostui eräs tyttö omasta lähipiiristäni. Tytöllä oli paljon emotionaalisia haasteita, jotka ilmenivät muun muassa valtavina tunteenpurkauksina kotona. Hän vaikutti kaikessa tekemisessään irralliselta. Hän ei pystynyt kuitenkaan sanoittamaan tai osoittamaan, mistä kuohunta sisällä syntyy. Tiedosani oli paljon tytön elämänhistoriaa ja moni asia liittyi mahdollisesti varhaislapsuuden tapahtumiin.

Tytöllä oli jo joitain tukitoimia käynnissä. Keskusteluissa huoltajan kanssa totesimme, että menetelmän testaamisesta ei pitäisi olla haittaa. Huoltaja esitti tarkkoja ja erittäin tarpeellisia kysymyksiä muun muassa siitä, onko menetelmä terapiaa ja häiritseekö se mahdollisesti jo käynnissä olevaa terapiaa. Kerroin äidille, että kyseinen projekti ei ole terapiaa, vaan itse-tuntoa tukevaa toimintaa, jolla on mahdollisesti positiivinen vaikutus. Selitin, että tämä menetelmä voi tuottaa terapeuttista vaikutusta ja että se on luova ja voimauttava ilmaisukeino. Sekä tyttö että huoltaja kiinnostuivat ajatuksesta ja pilotti voitiin toteuttaa. Tytön kohdalla tarve menetelmän toteuttamiselle oli tunteiden tutkiminen musiikin ja videokuvaamisen kautta.

6.1 Testipilotti

1. tapaaminen

Menetelmän testaajaksi lupautunut alakouluikäinen tyttö saapui ajallaan tapaamiseen. Olin asentanut valmiiksi kaiuttimet, jotta sävellys kuulostaisi mahdollisimman autenttiselta. Aluksi tervehdittiin ja vaihdettiin kuulumiset. Tämän jälkeen kerroin lyhyesti, mitä olisi tarkoitus tehdä ja millä keinoin. Esittelin menetelmässä käytettävän tablettitietokoneen ja ohjelmat, joita olisi tarkoitus käyttää musiikin säveltämiseen ja musiikkivideon koostamiseen.

Kysyin tytlötlä, onko hän ennen säveltänyt musiikkia. Hän vastasi, ettei ole. Kysyin myös, onko hän käyttänyt joitain esittelemiäni ohjelmia. Hän kertoi, että hän on käyttänyt koulun musiikkitunnilla Garageband-ohjelmaa. Näytin hänelle kertauksen vuoksi, miten ohjelma toimii ja annoin ohjeistuksen: ”Valitse jokin ohjelman soittimista, valitse sitten neljä sointua ja ko-keile niitä eri järjestyksessä. Kun neljä toisiinsa sopivaa sointua löytyy, kerro se minulle.” Tyttö ryhtyi toimeen, valitsi sujuvasti neljä toisiinsa sopivaa sointua ja totesi sen jälkeen päättäväisesti: ”No niin, ja sitten nauhoitetaan!” Tyttö teki omatoimisesti rumpukompin ja nauhoitti valitut neljä sointua kitaralla ja koskettimilla. Asia oli selvästi tuttua jo entuudestaan.

Noin 10 minuutissa tyttö oli säveltänyt neljän soinnun kierron. Olin valmistautunut selittämään, miten kaikki tapahtuisi. Tätä ei tarvittu, sillä tyttö osasi jo kaiken. Pohdin ääneen, että tässä olisi mainio kertosaie, joten nyt voitaisiin tehdä toinen osa, vaikkapa laulusäkeistö. Annoin ohjeeksi, että siihen voisi valita kaksi sointua. Jälleen tyttö teki näin, selvästi tyytyväisenä taitoihinsa. Kehuin häntä avoimesti ja tyttö hymyili posket punaisina. Tyttö sävelsi omaa musiikkia ja kun hän huomasi tämän itse, oli innostuksen määrä valtava. Sävellys oli nopeasti sanoituksia ja laulua vaille valmis.

Sanoittaminen ja laulujen nauhoittaminen oli asia, jota en edes aiemmin olisi kuvitellut tapahtuvaksi. Sävellystyö kulki kuitenkin niin jouhevasti, että olisi ollut sääli jättää yrittämättä. Otin paperia ja kynän ja tuumin ääneen: ”Mistä tämä kappale voisi kertoa?” Tyttö totesi suoraan, että eläimistä. Kirjasin tämän heti ylös ja aloin tekemään muistiinpanoja hänen ajatuksistaan. Eläimet tarkentuivat koiriksi. Tyttö kertoi, että kappale voisi kertoa kolmesta koirasta, jotka leikkivät koirapuistossa. Nämä tapaavat neljän koiran ja ystäväystyvät tämän kanssa. Koirat perustavat ryhmän, joka auttaa pulassa olevia. Ryhmän nimi on Ryhmä VUH. Kirjasin kaiken ylös ajatuskartaksi.

Otin tässä vaiheessa esiin akustisen kitaran ja soitin sillä tytön säveltämää sointukiertoa. Hyräilin samalla melodioita vapaasti improvisoiden. Kysyin välillä, olisiko näistä laulumelodioista joku, joka voisi olla hyvä. Tyttö valitsi näistä sopivan. Samalla kun soitin tytön säveltämää

kappaletta kitaralla hän huomasi, että hänen tekemänsä tablettisävellys oli muuttunut ihan oikeaksi musiikiksi. Kerroin, että nyt olisi ainekset koossa säkeistölle ja kertosaäkeelle. Valitsimme ajatuskartasta lauseita, joista oli helppo yhdessä tehdä säkeitä lauluun. Sanoitus syntyi nopeasti. Kuuntelimme tablettilta nauhoitettua taustaa ja muokkasimme tekemämme sanoituksen taustaan sopivaksi. Kun muokkaus oli tehty, nauhoitimme laulut yhdessä laulaen. Valmista tuli puolessatoista tunnissa.

Tämän jälkeen ehdotin, että tässä vaiheessa voisi ehkä tehdä kuvituksen musiikkivideoon hyödyntämällä omien lasteni leluja. Tyttö ryhtyi rakentamaan legoilla ja muovieläimillä koirapuistoa. Annoin tytlle tabletin ja ohjeistin, että tämä voisi suunnitella videossa käytettävää kuvamateriaalia. Annoin tytön tehdä tämän omassa rauhassa ilman puuttumista kuvaamiseen. Tyttö kuvasi itsenäisesti hyvän tovin.

Istuin itse toisessa huoneessa ja tein muistiinpanoja. Kuulin, miten tyttö nauroi ääneen ja oli täysin leikin sisällä. Tajusin samalla, miten tärkeä hetki tämä oli tytlle. Hän sai leikkiä vapaasti ilman vaaraa naurunalaiseksi tulemisesta, ilman arvostelevia katseita. Leikissä oli kaksi rosvoa, jotka kaappasivat kaksi tyttöä. Ryhmä VUH huomasi tilanteen ja riensi paikalle. Ryhmä VUH laittoi rosvot ojennukseen ja tytöt pelastuivat.

Kuvaamisen jälkeen totesimme, että aikaa on yhteensä kulunut kaksi ja puoli tuntia. Ker tasimme lopuksi tapaamisen tulokset. Tyttö oli todella iloinen ja toisteli: hehe, Ryhmä VUH. Tyttö sanoi innoissaan, että voisimme säveltää kappaleita lisääkin. Aiheitakin tytlle oli jo useita. Tuin tätä ajatusta ja ehdotin uutta tapaamista työn loppuun saattamiseksi.

2. tapaaminen

Toinen tapaamiskerta käytettiin kuvatun materiaalin ja sävelletyn kappaleen editoinnille. Tässä oli selvästi projektin haastavampi osuus. Kuvatun tarinan yhteensovittaminen musiikin kanssa ei ole aina helppoa. Editointi tehtiin samalla iPadilla ja ohjelmalla käytettiin iMovie-ohjelmaa. Tässäkin kävi ilmi, että tablettilaitteet ovat tytlle hyvin tuttuja. Montaa kertaa asioita ei tarvinnut selittää. Valmista tuli noin kahdessa tunnissa.

Keskustellessani tytön kanssa musiikkivideon tekemisen jälkeen, kävi selväksi, että tämä onnistui hyvin. Tekeminen oli mielekästä ja sopivasti haastavaa. Tyttö pystyi toteuttamaan itselleen uuden asian: kokonaisen musiikkivideon. Tyttö oppi uusia asioita, joita pystyy tekemään myös itsenäisesti. Esiin nousi myös asioita, jotka saattoivat symbolisella tasolla kuvata tytön omaa elämää. Kolmella koiralla oli nimet: Rekku, Roni ja Rex. Tyttö kuvasi koiria esittävät muovikoirat tablettilaitteella huolellisesti aseteltuina ja kertoi nimetkin, vaikka puhetta ei valmiille videolle tullutkaan. Neljännen, ryhmään uutena liittyneen muovikoiran hän paiskasi

kuvaan, ja kertoi nimen: ”Ylimääräinen.” Olivatko tämä nimi ja dramaattinen ele muovikoiraa heittäessä metafora työstä itsestään? Tätä asiaa tyttö ei keskustelussa analysoinut mitenkään; näin tarina vain meni. Tyttö oli kuitenkin todellisuudessa syrjäänvetäytyvä. Tarinassa neljäs muovikoira oli kuitenkin ryhmän jäsen. Tunsiko tyttö olevansa elämässään samanlainen, syrjään heitetty, nimetön olento, jäi arvailujen varaan.

Tämä seikka on sinänsä huomioitava, mutta menetelmä toimi juuri niin kuin olin suunnitellut: kaksisuuntaisesti. Tyttö sai onnistumisen kokemuksen ja hyvän mielen. Samalla hän saattoi kuvailla asioita nonverbaalilla tavalla. Tarinassa esiin tullut tapahtuma saattoi huoltajan mukaan hyvin kuvastaa tytön elämää. Tällaiset asiakkaasta nousevat, ohjaustyön kannalta tärkeät asiat, ovat menetelmäni ydintä asiakkaan mahdollisen voimaantumisen ohella.

Tarkoitukseni oli herättää työssä oma mielenkiinto musiikkiin, kuvaamiseen ja näiden yhdistämiseen. Maailmankuva saisi uusia näkökulmia ja itsetunto ja minäpystyvyys kehittyisi mielekkään tekemisen kautta. Pitkän aikavälin vaikutuksia oli tässä vaiheessa mahdotonta arvioida, vaikutelma on varovaisen innostunut ja positiivinen. Luulen, että oma-aloitteiseen musiikin ja kuvan tuottamiseen menee vielä aikaa. Huoltajan kanssa keskustellessa kävi ilmi, että tytön arkeen ei suurta muutosta vielä ole tapahtunut. Tämä ei yllätä, olihan tämä vasta ensikosketus menetelmään. Vaikutusta saattaa syntyä, jos tyttö innostuu itse tekemään omia sävellyksiä ja videoita. Ulkoa tuleva ohjaus ja annetut tehtävät voivat olla myös tärkeitä ja vaikuttavia. Totuus lienee kuitenkin se, että jos tekeminen on aina ulkokohtaista ja johdateltua, jää vaikutus viihteen tasolle. On tärkeää ymmärtää luovan toiminnan prosessiluonne: tekemisellä on vaikutusta, ei niinkään tuotoksella. Asiakkaan oma näkemys on aina tärkein ja liiallinen ohjaaminen johtaa asiakkaan äänen vaimenemiseen.

Omaa tekemistäni arvioidessani huomasin monta asiaa, missä voisin parantaa. Yksi paha virhe pääsi suustani, kun sävellystyön keskellä kysyin tytöltä minkälaista musiikkia tästä tulisi. ”Ei kai varmaankaan lastenlaulu?” kysyin ja tajusin heti miten typerästi tämä oli sanottu. Tyttö sanoi heti: ”Joo, lastenlaulu!” Ikinä ei pitäisi asettaa luovalle työlle liikaa raameja, saatikka kyseenalaistaa asiakkaan näkemystä. Tyttö halusi säveltää lastenlaulun ja hyvä niin. Onneksi tyttö ei nolostunut tai menettänyt kiinnostustaan. Itselleni tämä oli erittäin opettavainen hetki siitä, miten helposti ohjaajan omat näkemykset saattavat ohjailla prosessia väärille urille; jos ohjaa liikaa, tuotos on aikuisen eikä lapsen.

Laulua nauhoittaessa huomasin myös, että tyttö arastelee omaa ääntään paljon. Olisin voinut lämmitellä laulattamalla tuttuja lauluja ennen nauhoittamista. Nyt mentiin ajan rajallisuuden takia suoraan asiaan. Jatkossa lauluun pitää kiinnittää paljon enemmän huomiota.

Ajankäytöllisesti olisin voinut olla tehokkaampi. Tosin nyt, kun tunsin tytön entuudestaan pysyimme tekemään videota ilman tarkkaa aikarajaa. Jos olisin tehnyt projektin vaikkapa jonkun lastenkodin asiakkaan kanssa, olisin joutunut tekemään tarkemmat suunnitelmat tuokioiden toteuttamiseksi. Nyt pystyin kohtalaisen lyhyessä ajassa ohjaamaan tarvittavat asiat vapaalla kaavalla. Metodisesta näkökulmasta katsottuna toteutin tapaamiset turhan paljon intuitioon luottaen. Intuitiota tarvitaan tietenkin aina, mutta liikaa siihen ei voi luottaa.

6.2 Ensimmäinen asiakas

1. tapaaminen

Ensimmäistä kertaa menetelmää käytännössä kokeili alakouluikäinen asiakas, jolla oli haasteita koulussa ja jonkin verran myös kotona. Hän oli levoton ja hänen keskittymisensä vaihteli. Perhetyön tavoitteina hänen kohdalla oli tukea koulunkäyntiä ja perheen arkea omia voimavaroja tutkimalla. Asiakkaalle oli myös tarkoitus hakea aikuiskaveria tuomaan arkeen mielekästä tekemistä ja uusia vuorovaikutuksen mahdollisuuksia. Asiakkaan toinen huoltaja ei enää asunut muun perheen kanssa. Tämä näkyi ikävöintinä ja jonkin verran myös haastavana käytöksenä aikuisia kohtaan. Keskustelussa perheohjaajan kanssa päädyimme ehdottamaan musiikkivideon tekemistä huoltajalle ja asiakkaalle. Tässä vaiheessa menetelmä piti esitellä suullisesti markkinointimateriaalin puutteen vuoksi. Tähän asiaan tuli jatkossa muutos, mutta nyt huoltaja sai suullisen esittelyn. Videon tarkoitus ja voimaantumisen aspekti saattoivat jäädä epäselväksi. Tästä huolimatta toimeen ryhdyttiin. Perheellä oli oma iPad, joka saattoi osallistaa pienentää kynnystä ja herättää mielenkiinnon menetelmää kohtaan.

Aluksi tiedustelin, onko asiakas tehnyt aiemmin iPadilla musiikkia. Ohjelma oli hänelle tuttu ja joitain kokeiluita hän oli sillä tehnytkin koulussa. Esittelin GarageBandin ja sen eri soittimet Autoplay-toimintoineen. Oma ohjeistamiseni oli alussa varmasti sekavaa ja huomasin heti alussa, että mitä vähemmällä puheella voi antaa ohjeet, sen parempi. Asiakas pysyi kuitenkin koko ajan mukana tekemisessä. Anoin ohjeet valita hänelle mieluisan soittimen ja neljä sointua ja nauhoittamaan ne. Kappaleen ensimmäinen soitin oli kitara. Kun tämä tuli valmiiksi, kehotin asiakasta miettimään tulisiko kappaleeseen muita soittimia. Hän jatkoi jousisoittimilla. Huomasin ohjeistuksessani pahan aukon: en muistuttanut asiakasta painamaan mieleen valitsemiaan sointuja. Jouduimme palaamaan kitaran soittonäkymään ja muistelemaan valitut soinnut, nauhoitetun kappaleen soidessa taustalla. Saimme merkattua soinnut ylös ja pystyimme jatkamaan jousisoittimien nauhoittamista.

Tämä virhe omassa ohjeistamisessani oli tärkeä opinkohta itselleni ohjaamisen virtaviivaistamiseksi. En ollut miettinyt ohjeiden antamista tarpeeksi tarkasti. Oma tekemiseni ja menetelmän hallinta olivat sujuvia, mutta en silti huomannut muistuttaa asiakasta tällaisesta, to-

della tärkeästä kohdasta. Asiakas oli motivoitunut ja selvästi kiinnostunut tekemisestä. Saimme musiikin valmiiksi yhdellä tapaamisella, kuten ennakoon olin suunnitellut. Tapaamisen päätteeksi kertasimme, mitä olimme tehneet ja keskustelimme säveltämisestä. Sovimme seuraavan tapaamisen perheohjaajan kanssa. Annoin asiakkaalle tehtäväksi miettiä ja suunnitella musiikin kuvittamisen.

2. tapaaminen

Toisen tapaamisen aluksi istuimme keittiön pöydän ääreen kysymään kuulumiset. Kysyin, onko asiakas tehnyt suunnitelmia videon kuvittamisesta. Huoltaja ja asiakas totesivat, että asiakas oli tehnyt näin ja vieläpä varsin perusteellisesti. Hän oli rakentanut legoista autoja ja luonut näillä tarinan auto-onnettomuudesta. Asiakas oli innolla odottanut pääsevänsä kuvaamaan tarinan ja toimeen ryhdyttiin ohjeistuksen jälkeen. Jätin tabletin asiakkaalle, annoin ohjeet ja liityin perheohjaajan ja huoltajan keskusteluun. Asiakas kuvasi tarinaa noin 15 minuuttia ja tuli takaisin hymy kasvoillaan.

Katsoimme yhdessä kuvatun materiaalin, siirsimme musiikin iMovieen ja ryhdyimme liittämään kuvaa musiikkiin. Editointi sujui vaivatta, sillä asiakas oli mielessään jo järjestänyt tarinan kuvat peräkkäin. Hän halusi laittaa videoon myös alku- ja lopputekstit. Valmis video muistutti lyhytelokuvaa, sillä tarina oli selkeä ja sitä oli helppo seurata. Aikaa jäi reilusti ja lopuksi näytimme videon huoltajalle ja perheohjaajalle. Huoltajan reaktio ei ollut kovin selvä, mutta siitä huolimatta positiivinen. Asiakas halusi, että huoltaja ostaisi GarageBandin ja iMovien perheen tabletille. Tämä oli itselleni tärkeä kohta: asiakkaassa heräsi mielenkiinto omatoimiseen videoiden ja musiikin tekemiseen. Huoltaja lupasi ostaa ohjelmat ja asiakas oli niin innoissaan, että huoltajan piti jo hieman hillitä häntä.

Olin mukana perheen tapaamisilla myös videon tekemisen jälkeen ja näin minulle avautui myös mahdollisuus tiedustella, oliko videon tekemisellä vaikutusta. Asiakas kertoi, että oli tehnyt kaksi videota itse. Hän kertoi, että hänelle mieluisampi puoli menetelmästä oli juuri kuvaaminen ja videoiden tekeminen. Musiikin tekeminen oli hänen sanojensa mukaan kivaa, mutta hieman hankalaa. Spekulaatioiden varaan jää, jäikö mielenkiinto musiikkiin heikommaksi oman ohjaamiseni epäselvyyden takia. Tästä huolimatta voin todeta, että menetelmä ainakin avasi yhden mahdollisuuden luovan toiminnan omatoimiseen toteuttamiseen. Asiakas näytti yhden tekemisistään videoista minulle ja perheohjaajalle. Hän kertoi, että hän aikoi jatkaa kuvaamista ja editointia ja että hänen mielestä kuvaaminen ja videoiden tekeminen oli kivaa.

Pitkäaikaisten vaikutusten arvioiminen on menetelmän testivaiheessa mahdotonta. Siksi ei kannata vielä vetää johtopäätöksiä menetelmän mahdollisuuksista muutokseen tähtäävässä

työssä. Asiakkaan kohdalla perhetyö kuitenkin tuotti kevään aikana selviä tuloksia. Asiakkaan koulupalaverissa kävi ilmi, että muutos koulussa oli muuttunut huomattavasti parempaan suuntaan. Musiikkivideon onnistunut tekeminen ja sitä kautta uuden, luovan toiminnan aloittaminen ei tuottanut ainakaan negatiivisia vaikutuksia. Voidaan todeta, että musiikkivideomenetelmä voi toimia osana suunnitelmallista ja muutokseen tähtäävää perhetyötä.

6.3 Toinen asiakas

Toisen asiakkaan kanssa musiikkivideoprosessin toteuttaminen ei ollut aivan yksinkertaista. Perhetyön tavoitteita asiakkaan kohdalla olivat aktivoituminen, kotoa poistuminen ja mielekkään tekemisen löytäminen. Perheen tilanne oli monella tavalla haasteellinen ja se vaikutti vahvasti myös perheen lasten koulunkäyntiin ja arjessa selviytymiseen. Voimauttavien asioiden löytäminen olisi ollut todella tärkeää ja yhden positiivisen asian löytyminen voisi toimia kumulatiivisesti voimauttavana koko perheelle. Asiakas ja hänen huoltaja olivat epäileviä menetelmää kohtaan. Tässä huomasimme perheohjaajien kanssa kehityskohdan: menetelmälle pitää tehdä esite, joka madaltaa kynnystä ja houkuttelee tekemään. Suunnittelin ja tein mainoksen, jonka sisällön pyrin tekemään edellä mainitun kaltaiseksi. Kun asiakas oli saanut mainoksen tutkittavakseen hän suostui siihen, että menen esittelemään menetelmän tekemistä tämän kotiin. Tarkoitus oli varovaisesti edeten tutkia asiakkaan suhtautumista ja asennetta menetelmää kohtaan.

1. tapaaminen

Sain heti alussa yhteyden asiakkaaseen. Juttelimme keittiön pöydän ääressä tämän harrastuksista ja mielenkiinnon kohteista. Kävi ilmi, että tämä ei juuri kotoa poistunut koulun lisäksi. Perheohjaajien mukaan tämä oli yksi asiakkaan haasteista. Kavereita ei juuri ollut eikä myöskään aktiviteetteja koulun ulkopuolella. Hän kertoi olevansa kiinnostunut musiikista ja että hän piti rumpujen soitosta. Tiedustelin, onko hän harrastanut rumpujen soittoa. Hän kertoi, että hän on soittanut niitä koulussa musiikintunneilla. Kysyin, onko musiikin tunneilla käytetty iPadeja tai vastaavia musiikin säveltämisessä. Tästä hänellä ei ollut kokemusta. Tässä vaiheessa esittelin GarageBandin ja Launchpadin lyhyesti. Asiakas kertoi pitävänsä kaikenlaisesta musiikista. Pojan mielenkiinto heräsi nopeasti, kun esittelin GarageBandin soittimia. Annoin tabletin asiakkaalle ja kehotin vapaasti testaamaan, kuuntelemaan ja kokeilemaan. Testauksen jälkeen kysyin, olisiko hän kiinnostunut tekemään kokonaisen musiikkivideon. Hän vastasi innostuneesti: ”Joo!”

Jatkoin ohjeilla: ”Valitse neljä sointua ja paina ne mieleesi. Kun olet tyytyväinen, voit nauhoittaa ne.” Asiakas kokeili ja kuunteli. Nauhoittamaan päästiin muutaman minuutin jälkeen. Ensimmäinen soitin oli kitara. Tämän jälkeen asiakas halusi kappaleeseen kosketinsoittimia.

Asiakas valitsi kolme samaa sointua, kuin mitä kitararaidalla oli, mutta yksi sointu poikkesi kierrosta. Tästä syntyi mollin ja duurin riitasointu. En puuttunut tähän millään tavalla, vaikka riitasointu oli selvä. Tässä kohtaa asiakkaan huoltaja ja perheohjaaja tulivat paikalle seuraamaan tekemistä. Ehdotin, että soittaisimme heille asiakkaan säveltämän kappaleen. Poika suostui, mutta sanoi, että haluaisi ensin muuttaa kitararaitaa. Hän huomasi riitasoinnun itse ja halusi muuttaa kitararaidan kosketinraitaa vastaavaksi. Asiakkaalla oli tarkka korva ja hän osasi tehdä korjauksen itse. Samalla koko kappaleen luonne muuttui synkeästä ja haikeasta selvästi aurinkoisemmaksi.

Kun huoltaja ja perheohjaaja näkivät asiakkaan työn touhussa ja kuulivat sävellystyön, he olivat positiivisesti yllättyneitä. Varsinkin huoltajan innostus ja ylpeys olivat hienoja huomaita. Perheohjaaja kehui asiakasta avoimesti. Ennakkoasetelma koko prosessin toteutumiselle oli hyvin epävarma, mutta jo ensimmäisellä tapaamisella oltiin pitkällä musiikkivideoprosessissa. Pojan tyytyväinen myhäily oli koko tapaamisen kohokohta. Sovimme heti uuden tapaamisen.

2. tapaaminen

Toisella tapaamisella oli tarkoitus saattaa sävellystyö päätökseen. Lyhyiden kuulumisten vaihdon jälkeen poistuimme olohuoneesta asiakkaan omaan huoneeseen. Kuuntelimme edellisellä kerralla sävelletyn musiikin ja jatkoimme siitä. Kappaleeseen tuli eri osia, eri sointukierroilla. Opastin asiakasta musiikkiraitojen käsittelyssä, kopioinnissa ja mitan muokkaamisessa. Valmistu tuli puolessa tunnissa ja asiakas oli tyytyväinen kappaleeseen. Koska aikaa jäi vielä reilusti, ohjeistin asiakasta aloittamaan kuvituksen suunnittelun. Hän päätti kuvata luontoa ja näkymiä omalta parvekkeelta.

Itse poistuin kuvaamisen ajaksi ja liityin huoltajan kanssa käytyyn keskusteluun. Sovimme, että asiakas tulee kertomaan, kun hän on saanut kuvaukset valmiiksi. Hyvin pian hän tulikin alakertaan ja kertoi kuvaamisen olevan valmis. Menimme takaisin yläkertaan ja katselimme kuvattua materiaalia ennen editoinnin aloittamista. Hän oli kuvannut kaksi videoleikettä. Näiden lisäksi hän halusi lisätä videoon kuvan joutsenesta, joka oli otettu erään Youtube-vloggaajan videosta. Hän oli tallentanut siitä jo ruutukaappauksen omaan puhelimeensa. Huomausin tässä kohtaa, että kuvan liittäminen omaan videoon rikkoisi vloggaajan tekijänoikeuksia. Kuvaa ei näin ollen liitetty musiikkivideoon. Siirsimme kuvamateriaalin iMovieen musiikin kanssa ja totesimme, että kuvamateriaalia ei ollut vielä tarpeeksi kattamaan musiikin mittaa. Sovimme, että kuvauksia jatkettaisiin seuraavalla tapaamisella.

3. tapaaminen

Ennen kolmatta ja viimeistä tapaamista tapahtui jotain, joka uhkasi koko prosessin loppuun saattamista. Huoltaja oli syystä tai toisesta saanut virheellisen mielikuvan siitä, että perhe saisi Järvenpään kaupungin kautta oman iPadin. Työskentely pysähtyi vähäksi aikaa.

Keskustelin tilanteesta perheohjaajien kanssa ja totesin, että tässä vaiheessa pitää tehdä muutos suunnitelmiin. Kävi ilmi, että sosiaalitoimi myöntäisi perheelle rahaa oman Android-tabletin hankintaan. Seuraavaksi etsin GarageBandia ja iMovieta vastaavia ohjelmia Androidin Play-sovelluskaupasta. Kokeiluun valikoituivat Walk Band ja Magix Music Maker. Minulla oli oma Android-tabletti, johon asensin nämä ohjelmat. Jo ensimmäisistä kokeiluista kävi ilmi iPadin ja GarageBandin ylivoimainen teho ja käytettävyys. Toiminnot ja laskentateho olivat aivan eri tasoa kuin Androidille tehdyillä musiikkiohjelmilla. Tämä ero näkyy Walk Bandissa selvästi. Sen ulkonäkö on saatu melko hyvin vastaamaan GarageBandin näkymiä. Soittimet ovat kuitenkin käytettävyydeltään huomattavasti heikompia. Kun sormea liikuttaa Walk Bandin kitaran kaulalla, ääni tulee selvästi jäljessä. Tämä johtuu siitä, että ohjelma on selain-pohjainen, joka aiheuttaa latenssia eli viivettä ääntentuottamisessa. Magix taas on aivan erityylinen kuin mitä GarageBand on. Ajan rajallisuudesta johtuen valitsin nämä ohjelmat menetelmän soveltamiseksi Android-tabletilla. Myöhemmin selvisi, että nämä olivatkin parhaat ohjelmat, mitä Androidille oli tarjolla. Menetelmä oli täten sovellettavissa myös Androidilla, joskin hieman kankeammin.

Viimeisellä tapaamisella keskustelimme perheen kanssa viimeaikojen tapahtumista. Etenimme varovaisesti tunnustellen, onko huoltaja vielä pahoillaan tabletin hankkimisesta syntyneestä sekaannuksesta. Hän kertoi, että perhe oli hankkinut oman Android-tabletin. Heille kerrottiin, että menetelmää on mahdollista toteuttaa myös tällä tabletilla. Tunnelma oli hyvä ja selvitimme sosiaalitoimen rahallista tukea tabletin osalta. Kun sopiva hetki tuli, menimme asiakkaan kanssa jatkamaan sävellystyötä.

Aluksi asensimme musiikkiohjelmat yhdessä asiakkaan omalle tabletille ja testasimme niitä. Esittelin ohjelmat ja myönsin, että en vielä täysin hallinnut niitä. Tämä ei tuntunut haittaavan innokasta asiakasta. Omat kokeilut ja sävellykset ovat kuitenkin menetelmän perimmäinen päämäärä ja jätin näin ohjelman haltuunoton asiakkaalle. Kysyin, että haluaisiko hän jatkaa siitä, mihin viimeksi jäätiin. Hän kertoi käyneensä itse kuvaamassa materiaalia videota varten järven rannassa. Kehuin asiakasta ja kehotin näyttämään materiaalin. Kuvattu materiaali siirrettiin Bluetooth-yhteydellä asiakkaan puhelimesta iPadille ja iMovieen, aiemmin aloitettuun projektiin. Kuvitus riitti juuri sopivasti ja video saatiin valmiiksi.

Menimme alakertaan esittelemään valmista videota. Paikalla oli itseni ja asiakkaan lisäksi tämän huoltaja, asiakkaan pienempi sisarus ja perheohjaaja. Perheen ja perheohjaajan reaktiot vaihtelivat liikutuksesta ylpeyteen. Asiakas oli selvästi tyytyväinen ja ylpeä saavutuksestaan.

Valmiin videon tuottaman onnistumisen kokemuksen lisäksi asiakas oli oma-aloitteisesti lähtenyt ulos kotoaan kuvaamaan luontoa musiikkivideota varten. Kun prosessista keskusteltiin, asiakas kertoi säveltämisen olleen menetelmän mielekkäin osa. Vaikka kuvaaminen ei ollut niin mielekästä, se sai asiakkaan poistumaan kotoaan videon valmiiksi saattamista varten. Tämä oli yksi perhetyön tavoitteista ja toivon mukaan näin myös tulee tapahtumaan jatkossakin. Mahdollisuuksia asiakkaasta itsestä nousevaan voimaantumiseen on täten olemassa.

7 Eettiset kysymykset

Tässä kappaleessa arvioin MUN MUUVI-menetelmän toteuttamisen eettisiä kysymyksiä. Menetelmässä on monia asioita, jotka pitää huomioida eettisestä näkökulmasta. Menetelmää toteuttavan ohjaajan tulee suunnitella ja tarkkailla omaa toimintaa menetelmää toteutettaessa. Liian pitkälle viety ohjaaminen voi vaikuttaa asiakkaan omaan taiteelliseen näkemykseen ja tämä voi jopa tehdä menetelmän soveltamisen turhaksi. Kaiken ytimessä on asiakkaan luovuus ja oma taiteellinen näkemys. Kaikki luova toiminta on oltava menetelmässä koskematon. Rajan veto ei ole helppoa; milloin tekninen apu vaikuttaa tulokseen?

Oman ohjaamiseni vaikutusta asiakkaiden luoviin prosesseihin on vaikea arvioida. Voidaan kuitenkin sanoa, että jonkunlaista vaikutusta ohjaamisellani on ollut. Tehtävänanto asettaa luovalle prosessille tietyt rajat ja tällä on jo vaikutusta. Nämä rajat ovat kuitenkin tärkeitä menetelmän toteuttamisen kannalta. Ilman rajoja menetelmän toteuttaminen muuttuu rakenteeltaan hahmottomaksi toiminnaksi. Kun menetelmän periaate tulee asiakkaalle tutuksi, voidaan rakennetta muuttaa taitojen mukaan.

Yksityisyys ja tietoturva ovat asioita, joita menetelmää soveltavan henkilön pitää käydä asiakkaan kanssa huolellisesti läpi ennen menetelmän toteuttamista. Koska menetelmässä syntyvä video on helppo jakaa sosiaalisessa mediassa, on *somen* periaatteet ja myös uhat selvitettävä asiakkaalle. Menetelmässä syntyvä materiaali on aina tekijänsä omaa ja ainoastaan tekijällä on lupa sitä jakaa halutessaan. Siksi tekijänoikeuksista on syytä mainita asiakkaalle. Videoiden asiaton jakaminen ja videotoistopalveluiden kommentointimahdollisuudet ovat potentiaalinen kiusaamisen muoto.

Menetelmän mahdollinen kaksisuuntaisuus on myös seikka, jota on syytä tarkastella eettiseltä kannalta. Luovan prosessin arviointi ja analysointi on herkkä asia. Musiikkivideosta nousevia asioita voidaan käsitellä asiakkaan kanssa, mutta näistä ei voi vetää suoria johtopäätöksiä asiakkaan elämästä. Symbolinen ilmaisu on tärkeää, mutta sen käsittely saattaa olla hyvin vaikeaa. Harkintaa on siis käytettävä tarkasti. Jos menetelmä aiheuttaa asiakkaassa selkeästi voimakkaita tunteita, pitää ne myös käsitellä asiakkaan kanssa. Menetelmän SWOT-analyysissä tämä asia otettiin myös huomioon.

8 Palaute ja MUN MUUVI-menetelmän arviointi

Menetelmän arviointia varten kerättiin palautteet asiakkailta ja perheohjaajilta. Perheohjaajat antoivat palautetta suullisesti ja kirjallisesti palautelomakkeella. Asiakkaat antoivat palautteen kirjallisesti palautelomakkeella. Aiemmin tekemäni SWOT-analyysi toimii myös osana arviointia. Vertaan analyysia menetelmän testaamisesta saatuihin kokemuksiin ja tuloksiin.

8.1 SWOT-analyysi

SWOT-analyysi koostui vahvuuksien (*strengths*), heikkouksien (*weaknesses*), mahdollisuuksien (*opportunities*) ja uhkien (*threats*) kartoittamisesta. Vahvuuksissa mainitsin omat valmiuteni TVT:n eli tietotekniikan käytöstä, musiikin opettamisen taidon, kyvyn luoda yhteyden asiakkaan kanssa, menetelmän mielekkyyden ja ajankohtaisuuden sekä sen, että menetelmää voi toteuttaa paikasta riippumatta. Testauksen aikana vahvistuksen saivat menetelmän mielekkyys, ajankohtaisuus ja se, että menetelmää voi soveltaa paikasta riippumatta. Omat taitoni auttoivat menetelmän testaamista, mutta ne eivät auta tilanteessa, jossa perheohjaaja soveltaa menetelmää.

Heikkouksissa mainitsin menetelmän teknisen osaamisen vaatimukset, musikaaliset vaatimukset sekä tablettilaitteiden ja ohjelmistojen käyttämisen taidot. Testaaminen todensi sen, että palkitseva säveltäminen tabletilla on mahdollista myös ilman aiempaa musiikin harrastamista. Ohjelmien, eritoten GarageBandin käyttämiseen pääsee sisälle lyhyelläkin ohjeistuksella. Tekniset vaatimukset ovat kynnyksiä, jotka on mahdollista ylittää oikeanlaisella motivoinnilla, kokeilemisella ja ohjaajan tuella. Menetelmää soveltavan ohjaajan riittävä kouluttaminen on olennaisen tärkeää.

Mahdollisuuksiin kirjasin, että menetelmällä on mahdollista saada yhteys vaikeassakin asiakastapauksessa. Tämä väite voidaan todeta paikkaansa pitäväksi testauskertojen kokemusten perusteella. Lisäksi mahdollisuuksissa mainittiin musiikin ja kuvan voima sekä luovan toiminnan kerrannaisvaikutukset. Musiikin ja kuvan voima sai vahvistuksen. Säveltäminen ja kuvaaminen toivat asiakkaille onnistumisen kokemuksia. Kerrannaisvaikutuksista mainittakoon menetelmää toteuttaneen yläkouluikäisen aktivoituminen ja poistuminen kotoa kuvaamistarkoituksessa. Pitkän ajan vaikutuksia on mahdotonta ja tarpeetonta spekuloida. Perheohjaajan mukaan oli kuitenkin pieni ihme, että asiakas aktivoitui ja se voi olla viite voimaantumisesta. Kaikkien menetelmää toteuttaneiden puheista ja olemuksesta välittyi onnistumisen ilo. Tämä voitaneen myös katsoa voimaantumisen merkiksi.

Mielestäni suurin uhka menetelmän soveltamisessa asiakkaiden kanssa on se, että tämän kaltaisen toiminta saattaa tuoda pinnalle muistoja tai laukaista tunnereaktioita; epämiellyttäviä

ja satuttaviakin. Tämän takia ohjaavan henkilön on käytettävä tarkkaa harkintaa ennen kuin menetelmää sovelletaan asiakkaan kanssa. Kaikki asiakkaan saama ammatillinen apu, psykiatrinen hoito, terapia jne. pitää selvittää huolella. Jos asiakkaalla on paljon vaativia psykiatrisia tukitoimia käynnissä, on menetelmän käyttäminen kyseenalaista. Jos prosessin aikana nousee esiin voimakkaita tunnereaktioita, nämä pitää käsitellä huolellisesti. Testaamisen aikana tällaisia ei noussut, mutta tämä seikka pitää ehdottomasti ottaa huomioon.

8.2 Perheohjaajien palaute

Perheohjaajien suullinen palaute kerättiin menetelmään tutustumisen yhteydessä. Se kuvasti jonkinasteista epävarmuutta, pelkoa omista musiikillisista valmiuksista ja niiden vaikutuksesta menetelmän toteuttamiseen. Mitä sitten, jos asiakas kysyy jotain johon ei osaa vastata tai osaaminen loppuu? Myös toive seikkaperäisestä ohjeistuksesta ja huolellisesta perehdytyksestä menetelmän käyttöön nousi näissä palautteissa esiin. Menetelmää toteuttavien lasten vanhemmille toivottiin myös jonkinlaista tietopakettia menetelmän taustasta, tavoitteista ja mahdollisista vaikutuksista. Ilman tietoa vanhemmat saattavat ajatella menetelmän olevan vain jonkinlaista puuhastelua ja ajanhukkaa. Perheohjaajat pohtivat myös, miten edellisellä tapaamiskerralla tehty työ sopii asiakkaan seuraavan kerran tunnelmaan ja mielentilaan. Voimauttava valokuva tuntui ohjaajista turvallisemmalta, koska se oli heille jo tuttu työtapana. Ohjaajat pohtivat myös, että heidän olisi hyvä nähdä asiakkaan omaehtoisesti tekemiä musiikkivideoita. Musiikkivideo oli heidän mielestä asiakkaalle hyvä mahdollisuus tehdä osaamista näkyväksi.

Kahdeksan perheohjaajaa antoi kirjallisen palautteen asiakkaiden musiikkivideoiden valmistuttua (Liite 2). Kirjallisista vastauksista kävi ilmi, että perheohjaajat kokivat menetelmällä olevan potentiaalia vaikuttavuuden ja mahdollisen muutoksen näkökulmasta. Perheohjaajien kommenteilla on kirjallisuuden, tutkitun tiedon ja käytännön kokemuksen tuomaa auktoriteettia ja tämä on todella tärkeää menetelmän jatkoon kannalta. Musiikin ja kuvan tutkittu voima oli hyvin myös perheohjaajien tiedossa.

Lomakkeen ensimmäinen kysymys oli: ”Arvioi lyhyesti musiikkivideomenetelmää vaikuttavuuden ja mahdollisen muutoksen näkökulmista.” Perheohjaajat uskoivat menetelmän vaikuttavuuteen ja mahdollisuuteen muutoksen aikaansaamisessa. Useassa vastauksessa toistui seikka, että menetelmä mahdollistaa asioiden käsittelyn nonverbaalisti. Nykylasten hyvät tekniset valmiudet katsottiin helpottavaksi asiaksi. Menetelmä voisi vastausten mukaan tuoda ohjaustyöhön tarpeellista tietoa asiakkaasta. Menetelmän periaate ja tavoitteet haluttiin selkeästi esille sekä se, miten valmista videota käydään läpi asiakkaan kanssa.

Kysymykseen ”Minkälaisena näet menetelmän potentiaalin osana perhetyön menetelmiä?” perheohjaajat vastasivat, että menetelmä voisi olla osa perhetyön menetelmärepertoaria. Se voisi heidän mukaansa tuoda uusia mahdollisuuksia ja ulottuvuuksia ohjaustyöhön ja tuoda ilmaisukeinon tilanteissa, missä asiakkaan on helpompaa ilmaista itseään musiikin ja kuvan avulla. Menetelmän arveltiin vaativan heittäytymiskykyä asiakkaalta. Kaikille menetelmä ei erään vastauksen mukaan sovi. Menetelmä nähtiin myös ensimmäisenä uutta teknologiaa hyödyntävänä ohjaustyön menetelmänä.

Seuraava kysymys kuului: ”Voisitko itse jatkossa käyttää menetelmää? Perustele lyhyesti.” Lisäopastusta, harjoitusta ja kirjallisia ohjeita niin perheille kuin ohjaajille kaivattiin. Vastauksen mukaan menetelmä voisi olla osa muita luovia, toiminnallisia menetelmiä perhetyössä. Sen katsottiin auttavan kontaktin luomisessa nuoren kanssa. Menetelmä voisi tuoda esiin merkityksellisiä teemoja ja tukea asiakkaan itsetuntoa onnistumisen kokemuksen kautta. Ohjaajien omat musiikilliset valmiudet tai niiden puute koettiin haittana.

Perheohjaajien palaute kertoo sen, että vaikka monellakaan heistä ei ollut musiikkiharrastusta tai -koulutusta, he kokivat menetelmän mahdolliseksi työtavaksi muiden menetelmien rinnalla. Jokainen menetelmää kokeillut ja toteuttanut ohjaaja ja asiakas pystyivät säveltämään musiikkia ja koostamaan kokonaisen musiikkivideon. Pyydettyäessä kehittämisehdotuksia menetelmälle esiin tuli toive selkeistä kirjallisista ohjeista ja purkuvaiheen kysymyksistä asiakkaalle. Myös Android-versiota toivottiin. Menetelmää haluttiin testata myös aikuisten kanssa sekä vanhempien ja lasten kanssa yhdessä. Kaikki palautteen antajat ilmaisivat, että he saivat riittävästi mahdollisuuksia kokeilla ja testata menetelmää.

8.3 Asiakkaiden palaute

Asiakkaiden kokemukset ja näkemykset pyysin kirjallisena, kyselylomakkeen avulla (Liite 3). Lomakkeessa asiakasta pyydettiin ympyröimään hymynaamoja ja lopuksi kuvailemaan muutamalla sanalla musiikkivideon tekemistä. Asiakkaiden palaute oli positiivista. Palautelomakkeessa oli kysymys ”Nousiko musiikkivideon tekemisestä tunteita tai ajatuksia mieleen? Voit valita useamman naaman. Kuvaile näitä muutamalla sanalla!” Toinen kirjoitti tähän vastauksen: ”Minulla oli hyvä mieli.” Molemmat asiakkaat olivat tässä kohtaa ympyröineet myös toisen hymynaaman. Kysymykseen ”Aiotko tehdä musiikkia tai videoita tabletilla joskus lisää? Miksi?” sama asiakas vastasi ”Ehkä, koska se oli kivaa.” Testiryhmän otanta oli pieni ja kirjallinen palaute sen takia kapea. Palautelomakkeen muoto saattoi omalta osaltaan kaventaa palautteen antamisen mahdollisuutta. On kuitenkin huomioitavaa, että lyhyen testausjakson perusteella asiakkaiden saama kokemus menetelmästä on positiivinen.

8.4 MUN MUUVI-menetelmän arviointi

Testausvaihe vahvisti omat ennakko-olettamukseni menetelmän mahdollisuuksista. Tiivistetysti voisi sanoa, että menetelmä sopii perhetyön ohjaustyön menetelmäksi, kunhan sille on olemassa riittävä koulutus ja ohjeistus sekä ohjaajalla itsellään riittävä motivaatio, innostus ja valmiudet käyttää sitä. Menetelmä ei saa kuitenkaan olla itseisarvo, vaan sen soveltamisella pitää olla vahvat perusteet. Perheohjaajat kuvasivat perheohjauksen periaatteita sanomalla, että mitään menetelmää ei voi toteuttaa vain menetelmän vuoksi. Sosiaalialan ohjaustyö on tarveperustaista ja se tähtää muutokseen ja vaikuttavuuteen.

Ennen harjoitteluani pohdin, miten perheohjaajat ottaisivat menetelmäni vastaan ja että näkevätkö he sen tuomat mahdollisuudet. Testausvaiheen perusteella ohjaajat näkivät menetelmän potentiaalin. Menetelmä voisi heidän mukaansa olla yksi mahdollinen perheohjauksen työtapana muiden joukossa, kunhan siihen on saatavilla riittävä koulutus. Osa perheohjaajista oli todistamassa asiakkaiden musiikkivideoprosessia ja onnistumisen kokemuksia. Nämä kokemukset ovat toivon mukaan niitä hetkiä, jotka voimauttavat ja innostavat luovaan toimintaan jatkossakin.

Menetelmän arvioinnin haasteena on se, että testausvaihe oli lyhyt ja toi vasta ensikosketuksen menetelmään sekä perheohjaajille että asiakkaille. Sen vaikutuksia pitkällä aikavälillä on siksi tässä mahdotonta luotettavasti arvioida. Teoreettisessa viitekehyksessä mainittiin musiikin voima, kuvan käyttämisen mahdollisuudet, voimaantuminen sekä sosiaalipedagogiikan näkökulma. Musiikin näkökulmasta menetelmän testaaminen täytti ainakin Ahosen (2000) mainitsemien produktiivisen aspektin. Menetelmää toteuttaessaan asiakkaat loivat itse uutta musiikkia, johon ohjaaja ei osallistunut muuten kuin teknisenä tukena. Huotilaisen ja Särkämön (2012) mainitsemat muistiin, sensoriikkaan ja tarkkaavaisuuteen liittyvät vaikutukset jäävät spekulatioiden varaan. Mainittakoon kuitenkin, että menetelmää testannut alakoululainen oli opettajan ja huoltajan mukaan testivaiheen jälkeen keskittyneempi koulussa ja yleinen levottomuus oli olennaisesti vähentynyt. Perheen kohdalla tehty perhetyö vaikutti tuloksekkaalta eikä musiikkivideomenetelmän toteuttaminen vaikuttanut ainakaan negatiivisesti.

Asiakkaiden tekemät musiikkivideot eivät tuoneet ohjaamisen kannalta olennaista tietoa asiakkaasta samalla tavalla, kuin testipilotissa. Ahosen (2000) mukaan terapeutissa työssä on tärkeää auttaa asiakasta löytämään uusia näkökulmia ongelmiin ja niiden ratkaisuun. Tämä ajatus on samansuuntainen Hämäläisen (1999) näkemyksestä sosiaalipedagogiikan itseavusta. Vaikka varsinainen testaaminen ei ohjaustyötä suoraan edistänyt, uskon silti, että menetelmällä on potentiaalia myös itseavun kohdalla. Testipilotin onnistuminen on tästä todisteena. Ahosen (2000) mukaan sanaton, nonverbaali viestintä voi olla ratkaisevaa asiakkaan ajatusten ja päätösten muodostumisessa. Musiikki ja tässä testivaiheessa säveltäminen oli nonverbaalia ilmaisua, sanoitusten ja laulun puutteessa kirjaimellisesti. Tämän vaikutusta asiakkaisiin voi-

daan tässä kohti vain spekuloida. Bojner-Horwitzin ja Bojnerin (2007) mainitsemia emotionaalisia ja fysiologisia vaikutuksia pitäisi mitata omassa, erillisessä tutkimuksessaan. Samoin Eerolan ja Saarikallion (2010) mainitsemia musiikin vaikutuksia tunteisiin on hyvin vaikea arvioida. Nämä vaikutukset tulivat esille lähinnä asiakkaiden innostumisena ja osittain myös palautteessa. Erkkilän (1995) esittelemä ajatus operationaalisesta ajattelusta sai vahvistuksen testipilotissa. Menetelmää testannut tyttö oli elämässään operationaalisesti ajatteleva ”suorittaja”. Menetelmän testaaminen oli hänen mielestään kivaa, tosin sitä oli lähes kaikki muukin mitä häneltä kysyttiin. Musiikin säveltäminen ja videokuvaaminen saattoi tuoda hänelle harvinaisen tilaisuuden toteuttaa luovaa toimintaa ja mahdollisesti kuvailla omaa elämää symbolisella tasolla. Tulkiten tämän Erkkilän (1995) mainitsemaksi emotionaaliseksi, sensomotoriseksi ajatteluksi.

Heinosen (1995) esittelemää ajatusta musiikista tekijänä, joka kuljettaa kaaoksesta kosmokseen, olen pitänyt yhtenä tärkeimmistä menetelmän taustalla. Sen arvioiminen vaatisi menetelmän pitkäaikaista tutkimista ja asiakkaalta vastaavasti paljon sitoutumista siihen. Lyhyessä testauksessa tätä on turhaa arvioida. Mainittakoon silti, Heinosta (2008) lainaten, että sävellykset voivat toimia musiikkisubjekteina, joihin voi sitoutua paljon psyykkistä energiaa ja niillä on kyky vaikuttaa, liikuttaa ja käynnistää minuuden prosesseja. Oma paneutuminen säveltämiseen ilman ulkoisia tekijöitä voi parhaimmillaan synnyttää uusia, voimaantumista tukevia tapahtumia.

Menetelmän kuvallisen osuuden arvioiminen on vaikeaa kuvan prosessiluonteesta johtuen. Sarasteen (1996) mukaan prosessi alkaa kuvaajan havainnosta, jota tämä muokkaa mielensä ja kykyjensä mukaan. Se jatkuu vastaanottajassa, joka tekee kuvasta oman tulkintansa. Sen merkitys saattaa muuttua vastaanottajassa joksikin aivan muuksi, mitä kuvaaja on tarkoittanut. (Saraste 1996) Toisen menetelmää testanneen asiakkaan seesteiset maisemakuvat voivat näyttää katsojalle yksinkertaisilta, mutta samalla ne voivat olla tekijälleen hyvinkin merkityksellisiä. Asiakas itse ilmaisi luonnon olevan hänelle tärkeä asia. Samoin toisen asiakkaan tarina auto-onnettomuudesta saattoi olla jonkin ajatuksen, muiston tai keskustelusta poimitun tapahtuman käsittelyä ja kuvittamista. Asiakas kertoi lyhyesti vain halunneensa kertoa jännittävän tarinan. Sisäistä moraalikäsitystä video joka tapauksessa kuvasti; ihminen auttaa toinen toistaan. Onnettomuustarina oli hyvä esimerkki Haanpään ja Oravalan (2011) esittelemästä intellektuaalisesta montaaasista. Asiakas kuvasi yksittäisiä otoksia ja liitti ne yhteen. Katsojan mielessä otokset yhdistyivät juonelliseksi tarinaksi.

Voimaantumisen aspektin tiivistin teoreettisessa viitekehyksessä Siitosen (1999), Mäkisen (2009) ja Rappaportin (1981) ajatusten pohjalta ilmiöksi tai tapahtumaksi, jossa ihmisen omat voimat ja kyvyt mahdollistavat mielihyvän ja onnistumisen kokemuksen. Se ei ole pysyvä tila, mutta voi tuoda uusia näkökulmia ja toimintatapoja elämään. Ketään ei voi voimauttaa vaan

voimaantuminen syntyy ihmisessä itsessään. Olen pohtinut voimaantumista paljon ja päätenyt käyttämään metaforaa kipinästä. Jos haluaa tulta, on itse iskettävä kipinä sen sytyttämiseksi. Pidän voimaantumista tärkeänä tavoitteena, vaikka sen luotettava arvioiminen on hyvin vaikeaa. Tämän testausvaiheen aikana siitä saatiin vain viitteitä. Toinen asiakkaista aktivoitui menetelmän kautta ja kävi kuvaamassa musiikkivideoonsa materiaalia kodin ulkopuolella. Toinen ryhtyi tekemään omia musiikkivideoita. Tulkitsen nämä asiat voimaantumisen merkeiksi. Molemmat saivat onnistumisen kokemuksen ja välineen uuteen, luovaan ja aktivoivaan toimintaan. Perheohjaajien nähtäväksi jää, miten syviä näiden vaikutukset asiakkaiden elämissä ovat.

Launosen ja Puolimatkan (Hämäläinen 1999) kuvailut sosiaalipedagogiikan päämääristä sopivat myös musiikkivideomenetelmään. Se voi teoriassa parantaa elämänlaatua ja itseohjautuvuutta. Toinen asiakkaista oli omasta tahdostaan jatkanut musiikin säveltämistä ja kuvaamista. Hänen elämänlaatunsa oli koulunkäynnin osalta parantunut, joten ainakaan negatiivista vaikutusta elämänlaatuun menetelmän toteuttaminen ei tuonut. Launonen ja Puolimatka (Hämäläinen 1999) kertovat luovuuden olevan tärkeä osa sosiaalipedagogiikkaa. Se voi auttaa itsetuntemuksen paranemisessa, uusien sisältöjen ja orientaatioiden löytymisessä sekä sisäisen tasapainon saavuttamisessa. Säveltäminen ja kuvaaminen luovana toimintana voivat mahdollistaa nämäkin asiakkaan elämässä. Launonen ja Puolimatka (Hämäläinen 1999) mainitsevat myös leikin tärkeyden. Testipilotissa testaajana ollut tyttö sai leikin kautta toteuttaa omaa luovuuttaan.

9 Pohdinta

Johdannossa mainitsin opinnäytetyöni tavoitteiksi menetelmän testaamisen ja sen soveltuvuuden, käytettävyyden sekä mahdollisten vaikutusten arvioimisen. Musiikkivideomenetelmän testaaminen oli monella tavalla erittäin mielenkiintoinen kokemus eikä sen toteutuminen ollut itsestään selvää. Asiakasperheiden perheohjaus oli monien kohdalla alkanut jo pitkän aikaa sitten eikä näin ollen tällaisissa tilanteissa ollut mielekästä tai perusteltua ottaa työskentelyyn mukaan uutta ihmistä ja menetelmää. Menetelmän soveltamiselle pitää myös olla aina kestävä perustelut eikä menetelmää voinut ehdottaa kenelle tahansa. Asiakkaan tarpeet ovat aina keskeinen osa valittujen työtapojen perustelemista. Joidenkin asiakkaiden kohdalla menetelmä saattoi myös herättää epäluuloja, joten halukkaita testajia oli vaikea löytää. Tästä johtuen, tutkimuksellisesta näkökulmasta otanta tämän menetelmän testaamisessa oli varsin pieni. Tästä huolimatta asetetut tavoitteet täyttyivät.

Soveltuvuuden kannalta on merkityksellistä, että perheohjaajat näkivät potentiaalia menetelmässä. Palaute oli rakentavaa ja useita tärkeitä kehittämiskohtia nousi palautteissa esiin. Perheohjaajat katsoivat, että menetelmä voi olla mahdollinen työtapo vaikuttavuuteen tähtäävässä perheohjaustyössä. Perhetyön lähtökohdista katsoen menetelmän soveltamisella oli tarve ja se tähtäsi muutokseen asiakkaassa. Aika tulee näyttämään, kuinka todellisia ja merkityksellisiä vaikutukset ovat. Todellinen vaikutus voi näkyä vasta pitkän ajan päästä ja usean, asiakkaan oma-aloitteisesti toteuttaman musiikkivideon tekemisen jälkeen.

Käytettävyyttä arvioitaessa ohjaajat mainitsivat perehdyttämisen pintapuolisuuden, mutta tämän opinnäytetyön aikataulun rajoissa syventävä perehdyttäminen ei ollut mahdollista, eivätkä menetelmän koulutus ja käyttöönotto kuuluneet täten tämän opinnäytetyön tavoitteisiin. Käsittelen näitä asioita tässä raportissa kuitenkin siitä syystä, että tämä on selkeä kehittämiskohde menetelmän kehittämisessä helpommin käytettävään muotoon tulevaisuudessa. Uuden menetelmän opettelu vaatii pidempiaikaisen ja paremmin suunnitellun koulutuksen. Menetelmän onnistunut soveltaminen taas vaatii sen, että ohjaajalla on riittävät valmiudet sen hallintaan. Kirjalliset käyttöohjeet olisivat palautteiden mukaan lisänneet käytettävyyttä. Asiakkaille olisi toivottu myös enemmän taustatietoa ja ohjeita kirjallisesti, mutta se ei ollut tarkoituksenmukaista, sillä prosessin oli tarkoitus tapahtua tiiviissä vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa. Koen, että sosiokulttuurisen innostamisen periaatteet sovellettuna aidossa vuorovaikutuksessa tapahtuvaan ohjaamiseen ovat tärkeämpiä kuin seikkaperäiset kirjalliset ohjeet.

Perehdytyshetkiin osallistui jopa kuusi ohjaajaa kerralla. Tämä oli jälkeenpäin pohdittuna liian paljon. Hetket, joissa osallistujia oli yksi tai kaksi, olivat testajan kannalta huomattavasti hyödyllisempiä. Osallistujamäärää olisi pitänyt tarkemmin rajata. Kaikki eivät saaneet

tai uskaltaneet pyytää mahdollisuutta testaamiseen. Ehkä tästä syystä osa perheohjaajista koki menetelmän soveltamisen hankalaksi. Myös se, että käytössä oli vain yksi tablettilaitteesta testamista varten kavensi kokeilemisen mahdollisuuksia. Jos käytössä olisi ollut useampia laitteita, olisi useampi henkilö päässyt kokeilemaan menetelmää syventävästi. Visuaaliset avut ja esitysohjelmien hyödyntäminen olisivat myös tuoneet rytmiä ja rakennetta koulutus-
hetkiin.

Menetelmää olisi mahdollista toteuttaa lukemattomilla muillakin ohjelmilla, mutta valitsin nämä kaksi ohjelmaa menetelmään niiden helppokäyttöisyyden takia. Valitut ohjelmat asettavat tietyt rajoitteet menetelmän soveltamiseen. GarageBand ja iMovie ovat Applen iOS-käyttöliittymälle tehty, joka tarkoittaa käytännössä sitä, että ohjelmia voi käyttää vain iPhone-puhelimissa ja iPad-tableteissa. Vastaavanlaisia ohjelmia on tehty myös Android-alustaa käyttäville puhelimille ja tableteille, joten menetelmä on sovellettavissa myös näillä laitteilla. Toisen asiakkaan kohdalla etsin menetelmässä tarvittavat ohjelmat Android-alustalle, mutta en ehtinyt ottaa näitä ohjelmia kunnolla haltuun. Tämä jäi asiakkaan oman aktiivisuuden ja motivaation varaan. Applen ohjelmat ovat käytettävyydeltään niin paljon parempia ja tehokkaampia, että tekeminen Android-ohjelmilla saattaa jäädä niiden kankeuden takia puolitiehen.

Menetelmän toteutusmahdollisuuden rajautuminen iPadiin ja sen ohjelmistoihin nostaa esiin tasavertaisuusongelman. Apple-laitteet ovat Android-laitteita kalliimpia eikä kaikilla ole mahdollisuutta sellaisen hankkimiseen. Tämä seikka korostaa menetelmän kunnollisen Android-version kehittämisen tärkeyttä. Jatkokehittämisen kannalta merkittävä osa-alue on ottaa haltuun myös muiden mahdollisten käyttöjärjestelmien tarjoamat musiikin ja kuvan tekemiseen sekä yhdistämiseen tehdyt sovellukset. Tämän myötä tarkoitukseni on tehdä riittävät ohjeistukset myös muille käyttöjärjestelmille, joka osaltaan laajentaa menetelmän soveltamismahdollisuuksia tulevaisuudessa.

Menetelmän vaikutuksien arviointi asiakkaaseen jäävät tässä testaamisessa keskusteluiden, ulkoisten tunnusmerkkien havainnoinnin ja ohjaajilta ja asiakkailta saadun palautteen varaan. Tämä testausprojekti näyttää täten todentavan menetelmän teoriapohjassa mainittuja seikkoja. Tämä on olennaista menetelmän jatkokehittämiselle ja mahdollisesti käyttöönotolle. Vaikka kaikkia teoreettisessa viitekehyksessä esitettyjä asioita ei pystytty todentamaan käytännössä, katson ne kuitenkin tarpeellisiksi. Otanta oli tässä testauksessa pieni ja asiakkaiden tarpeet ovat menetelmän mahdollisissa tulevaisuuteen toteutuksissa varmasti erilaisia. Teoriapohjan on oltava riittävän laaja kattamaan monenlaisia mahdollisuuksia ja haasteita.

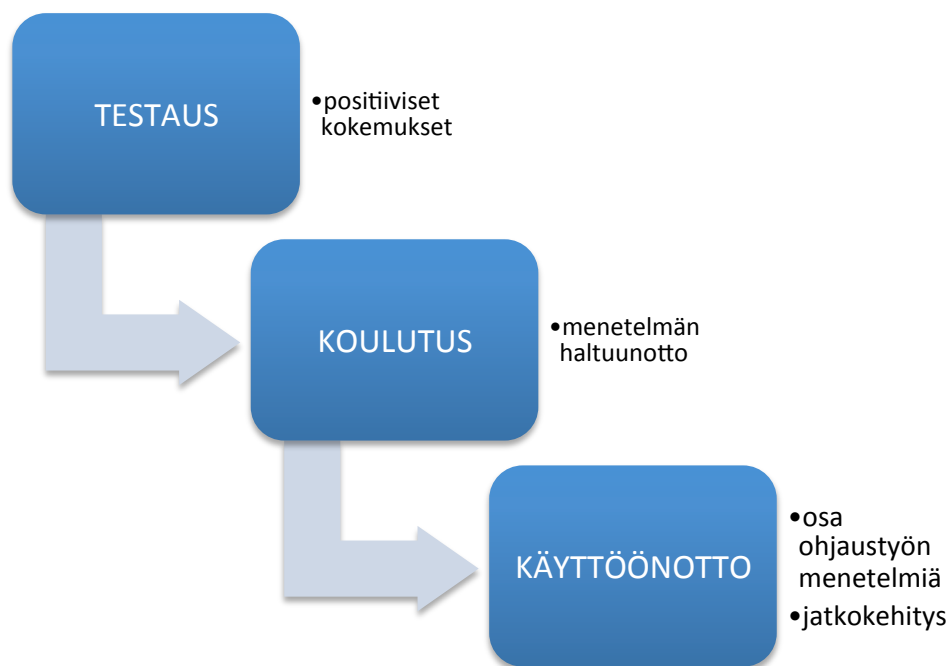
Tutulla ohjaajalla ja ympäristöllä voi olla merkitystä menetelmän vaikutukseen. Menetelmää pilottivaiheessa testannut tyttö oli itselleni tuttu, samoin ympäristö, jossa menetelmää sovel-

lettiin. Tytön kohdalla menetelmä toimi kaksisuuntaisesti. Katson, että tuttuus tytön kohdalla syvensi menetelmän vaikutuksia. Kaksi muuta testaajaa saivat onnistumisen kokemuksen, mutta ohjaustyön kannalta tarpeellinen tieto ei lisääntynyt. Toisaalta olin itse ohjaajana täysin uusi ja tämä saattoi vaikuttaa vaikuttavuuteen. Oma roolini sosiokulttuurisena innostajana voitaneen katsoa onnistuneeksi.

Oma pedagoginen taustani helpotti testaamisessa menetelmän tehokasta käyttämistä. Menetelmän onnistunut soveltaminen jatkossa vaatii ohjaajien perusteellisen koulutuksen ja kirjalliset ohjeet. Sosiaalipedagoginen ajattelu on tässä kohtaa tärkeämpi kuin musiikinopettamisen taito. Sosiaalipedagogiikka on perusta ohjaustyölle, ei ammattioppi (Hämäläinen 1999, 59). Keskeistä tässä ajatuksessa on auttaa ihmisiä itsepuun ja subjektiuteen (Hämäläinen 1999, 61). Menetelmän testaaminen sitoi menetelmän mahdollisuudet ja ennako-odotukset sosiaalipedagogiseen ajatteluun. Menetelmän on tarkoitus tarjota asiakkaalle mahdollisuus onnistumiseen, innostumiseen ja tekijyyteen omassa elämässä. Kipinää omaan elämään. Se ei ole tae pysyvistä muutoksesta, mutta se voi tarjota mahdollisuuden voimaantumiseen.

Opinnäytetyöprosessi on ollut itselleni huimaa henkisen kasvun aikaa. Koko projekti testauksiin, arviointeihin ja raportointeihin on tuonut minulle realismia kentän todellisuudesta ja nöyryyttä oman tekemiseni arviointia kohtaan. Olen myös oppinut paljon omista rajoistani ja rajoitteistani. Olen kehittänyt MUN MUUVI- menetelmää pitkään ja testaaminen osoitti sen, että vaikka teoreettinen tausta olisi miten kestävä tahansa, on käytännön toteuttaminen aina aivan eri asia. Menetelmään vaikuttavia muuttujia on käytännössä rajattomasti ja jo pienellä, huonosti valitulla sanavalinnalla voi tehdä paljon vahinkoa asiakkaan luovalle prosessille. Testaamisessa ja menetelmän esittelyssä luotin ehkä liikaa intuitioon ja improvisointiin. Näille on paikkansa, mutta jotkut ihmiset tarvitsevat erilaista ohjaamista ja kirjallisia ohjeita.

Mikä on MUN MUUVIN seuraava askel? Onnistunut testaus vahvisti menetelmän mahdollisuudet. Seuraava askel on suunnitelmallinen ja pitkäkestoinen koulutus menetelmää soveltaville ammattihenkilöille. Testaus todensi, että se menetelmä sopii ainakin osaksi perhetyön menetelmiä, mutta mielestäni sillä on mahdollisuuksia myös nuoriso-, opetus-, päihde-, mielenterveys sekä seniorityössä. Tässä on hyvä aihe jatkotutkimukselle. Kuvaan MUN MUUVIn jatkoa seuraavalla kuviolla.

Kuvio 7. Menetelmän jatkokehittämisprosessi

Menetelmän testaaminen opetti minulle tämän projektin myötä, että minun tulee ottaa huomioon erilaiset oppijat myös ohjaajien joukossa siinä kohtaa, kun alan suunnittelemaan jatkokehittämistyötä koulutusten muodossa. Työyhteisössä on aina niitä ohjaajia, jotka oppivat mielellään kouluttajan esimerkin avulla ja oman kokeilun kautta. On myös olemassa heitä, jotka tarvitsevat seikkaperäiset kirjalliset ohjeet. Tässä kohtaa mieleeni tulee kuitenkin asia, joka on mielestäni hyvin merkittävä seikka menetelmän toimivuuden lopputuloksia tarkastellessa asiakastyössä; vuorovaikutuksella on suuri merkitys asiakastyössä tätä menetelmää käytettäessä. Koulutus on suunniteltava tarkoin, jotta menetelmästä voi tulla toimiva työväline kentälle. Jos perehdyttäminen jää puolitiehen, koulutus on ollut ajanhukkaa. Siinä tapauksessa menetelmä ei todennäköisesti tule varteenotettavaksi työvälineeksi ohjaajalle. Mielenkiintoinen seikka tulevia koulutuksia suunnitellessani on myös se, kuinka paljon ohjaajan oma kiinnostuneisuus ja aikaisempi kokemus digilaitteista vaikuttavat lopputulokseen asiakastyössä. Jos ohjaaja ei ole kiinnostunut aiheesta ja on menetelmän suhteen epävarma, kannattaa ko menetelmää edes ottaa käyttöön asiakkaan kanssa?

Haluan vielä nostaa esiin pari kysymystä. Mitä tapahtuu, kun yhteisöllisyys ja musiikin tekeminen muuttuvat elävästä kohtaamisesta ja musiikin yhdessä tekemisestä digitaalisesti tehtyyn musiikkiin? Mitä tapahtuu bändi- ja yhteissoiton muuttuessa elektronisen musiikin tekemiseksi, jolloin yksi ihminen pystyy tuottamaan rikasta, useiden soittimien soundeilla tuotettua musiikkia yksin? Olen ehdottomasti yhteisöllisyyden ja yhdessä tekemisen puolestapuhuja. MUN MUUVI voi herättää innostuksen musiikkia ja säveltämistä kohtaan, mutta mielestäni mikään ei korvaa sitä elävän musiikin yhdessä tekemisen tuomaa mielihyvää, jossa keskeisessä

osassa ovat kehon kielellä ja musiikin välityksellä tapahtuva vuorovaikutus. Yhdessä musisoiminen ja musiikin resonanssi, joka virtaa läpi koko kehon fyysisenä mielihyvän tunteena saat-
taa sytyttää elinikäisen kipinän sekä rakkauden musiikkia kohtaan.

Vielä viimeiseksi haluankin palata metaforaan kipinästä. *Plutarkhoksen* mietelauseen mukaan ihmisen mieli ei ole tyhjä astia, joka pitää täyttää, vaan tuli, jota pitää lietsoa (Kavelin Popov 2010, 21). Vien ajatuksen hieman pidemmälle. Ihmisen omat voimavarat ja kyvyt ovat puupino. Elämä on tuli. Se palaa vuoroin kytämällä ja valtavalla roihulla. Jotta tuli pysyy elossa, sitä pitää ruokkia. Aina pelkkä kipinä ei riitä tulen sytyttämiseen, mutta joskus pienikin kipinä saattaa kuitenkin sytyttää ison roihun. Onko MUN MUUVI- menetelmä sitten kipinä vai tulukset, joilla kipinä isketään? Kysymyksessä palataan ajatukseen; ketään ei voi voimauttaa, vaan voimaantuminen lähtee tekijästä itsestä. Tähän kysymykseen vastaten MUN MUUVI- menetelmä olisi tulukset.

Lähteet

Painetut lähteet:

Ahonen, H. 2000. Musiikki - Sanaton kieli. Musiikkiterapian perusteet. 3. painos. Helsinki: Finn Lectura.

Bojner-Horwitz, E. & Bojner, G. 2005. Mielihyvää musiikista. Suomentanut Sirkka Salonen 2007. Vantaa: Dark.

Erkkilä, J. & Heinonen, Y. 1995. Avaa mielesi musiikille! Kohti tutkimuspohjaista musiikkiterapiaa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Erkkilä, J. 1996. Musiikki ja tunteet musiikkiterapiassa. Musiikin emotionaalisten vaikutusten kolmidimensiomalli. Hankasalmi: Havusalmen kirjapaino.

Erkkilä, J. 1997. Musiikin merkitystasot musiikkiterapian ja kliinisen käytännön näkökulmista. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Hakkarainen, P., Kumpulainen, K. Liikkuva kuva - muuttuva opetus ja oppiminen. Kokkola: Jyväskylän yliopisto

Halkola, U., Mannerman, L., Koffert, T. & Koulumäki, L. 2009. Valokuvan terapeuttinen voima. Helsinki: Duodecim.

Huttula, K., Arajärvi, T. 2000. Taideterapia - teemana lasten ja nuorten taideterapia. Helsinki: Suomen taideterapiayhdistys.

Hämäläinen, J. 1999. Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Kuopio: Kuopion yliopisto.

Kavelin Popov, L. 2010. Reilu, reipas ja vastuuntuntoinen. Juva: WS Bookwell OY.

Kovanen, M., Freese, O., Metsätähti-Koistinen, H. & Puura-Castrén, A. Elokuvakasvatuksen opas. Helsinki: Nemo.

Kurki, L. 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen. Tampere: Vastapaino

Launonen, L. Puolimatka, T. 1999. Sosiaalipedagogiikan ihmiskäsitykset ja etiikka. Kuopio: Kuopion yliopisto

Lehtonen, K. 1996. Musiikki, kieli ja kommunikaatio. Mietteitä musiikista ja musiikkiterapiasta. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston musiikkitieteen laitos

Lehtonen, P. 2008. Voimauttava video. Asiakaslähtöisyyden, myönteisyyden ja videokuvan muodostama työorientaatio perhetyön menetelmänä. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto

Leijala-Marttila, M & Huttula, K. 2011. Taidepsykoterapia. Psykoanalyttinen näkökulma. Helsinki: Duodecim.

Louhivuori, J. & Saarikallio, S. 2010. Musiikkipsykologia. 3. painos. Jyväskylä: Bookwell

Malchiodi, C. 2003. Taideterapian käsikirja. Suomentanut Soili Hietaniemi 2010. Unipress Suomi.

Mattila, H. 2008. Voimaantumisen ydin. Sosiaali- ja terveysalalla toimivien mahdollisuuksia voimaantua työssään. Viitattu 13.2.2017.
<http://www.oppi.uef.fi/uku/vaitokset/vaitokset/2008/isbn978-951-27-0810-9.pdf>

Mäkinen, P., Raatikainen, E., Rahikka, E. & Saarnio, T. 2009. Ammattina sosionomi. Helsinki: Wsoy Pro

Pohjola, K & Johnson, E. Lasten mediakulttuuri ja koulu vuoropuheluun. 2009. Jyväskylän yliopisto: Jyväskylän yliopistopaino

Savolainen, M. 2008. Maailman ihanin tyttö - The Loveliest Girl in the World. Helsinki: Blink Entertainment Oy.

Sähköiset lähteet:

Hämäläinen, J. 2012. Social Pedagogical Eyes in the Midst of Diverse Understandings, Conceptualisations and Activities. International Journal of Social Pedagogy. Viitattu 1.11. 2017. <http://www.internationaljournalofsocialpedagogy.com/index.php?journal=ijsp&page=article&op=view&path%5B%5D=7&path%5B%5D=6>

Rappaport, J. 1981. In praise of paradox: A social policy of empowerment over prevention. Viitattu 13.2.2017. <http://grow.ie/wp-content/uploads/2012/03/In-Praise-of-Paradox-A-Social-Policy-of-Empowerment-Over-Prevention-.pdf>

Siitonen, J. 1999. Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua. Viitattu 13.2.2017. <http://jultika.oulu.fi/files/isbn951425340X.pdf>

Sosiaalihuoltolaki 2014. Viitattu 24.8. 2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141301>

Särkämö, T & Huotilainen, M. 2012. Musiikkia aivoille läpi elämän. Viitattu 12.2.2017. http://www.helsinki.fi/behav/valinnat/psykologia_sarkamo_huotilainen_2012.pdf

Tirkkonen, T. 2015. Perhetyö. Viitattu 31.8.2017. <https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/sosiaalipalvelut/perhetyo>

Ucar, X. 2016. Social pedagogy facing inequalities and vulnerabilities. Viitattu 1.11.2017. http://www.academia.edu/31296415/Social_Pedagogy_facing_inequalities_and_vulnerabilities_2016

Kuviot

Kuvio 1. GarageBand-ohjelman soitinnäkymä	18
Kuvio 2. GarageBand-ohjelman aikajananäkymä.....	18
Kuvio 3. Valikkokuva 1.....	20
Kuvio 4. Valikkokuva 2.....	21
Kuvio 5. Valikkokuva 3.....	21
Kuvio 6. Valikkokuva 4.....	22
Kuvio 7. Menetelmän jatkokehitysprosessi	48

Liitteet

Liite 1. Suostumuslupa	54
Liite 2. Palautelomake musiikkivideomenetelmästä perheohjaajille	55
Liite 3. Palautelomake musiikkivideon tekemisestä asiakkaille	56

Liite 1. Suostumuslupa

SUOSTUMUSLUPA

Annan *Veli Tammiruusulle* luvan käyttää kuvia musiikkivideostani sosionomitutkimnon opinnäytetyön raportissa. Annan myös luvan näyttää valmiin videon *Laurea Ammattikorkeakoulu Tikkurilan* lehtoreille arviointia varten sekä *Järvenpään kaupungin* perhesosiaalityön työntekijöille ja mahdollisesti lastensuojelun työntekijöille esittelytarkoituksessa.

Allekirjoitukset ja nimenselvennykset

Adam Garouache ADAM GAROUCHE
Anna-Maria Antikainen ANNA-MARIA ANTIKAINEN

(alle 18v. huoltaja)

Liite 2. Palautelomake musiikkivideomenetelmästä perheohjaajille

Palautelomake perheohjaajille musiikkivideomenetelmästä

20.4.2017

1. Arvioi lyhyesti musiikkivideomenetelmää vaikuttavuuden ja mahdollisen muutoksen näkökulmista.

2. Minkälaisena näet menetelmän potentiaalin osana perhetyön menetelmiä?

3. Voisitko itse jatkossa käyttää menetelmää? Perustele lyhyesti.

4. Miten menetelmää voisi kehittää?

5. Saitko tarpeeksi ohjausta ja mahdollisuuksia kokeilla/opetella menetelmää?

6. Olisitko kiinnostunut tämän tai vastaavan menetelmän jatkokoulutuksesta?

7. Vapaa kommentti menetelmästä tai sen testaamisesta.

Liite 3. Palautelomake musiikkivideon tekemisestä asiakkaille

Palaute musiikkivideon tekemisestä

Ympyröi sopiva naama!

Mitä ajattelet musiikin säveltämisestä padilla?

Mitä ajattelet kuvaamisesta ja leikkaamisesta padilla?

Nousiko musiikkivideon tekemisestä tunteita tai ajatuksia mieleen? Voit valita useamman naaman.

Kuvaile näitä muutamalla sanalla!

Aiotko tehdä musiikkia tai videoita padilla joskus lisää? Miksi?
